

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קיב:

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה זו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

לת"ה, כי אין עבירה מכבה תורה [א] כשרז"ל (סוטה כא). וזה המעות הוא בחי' תורה ממש כנ"ל. וזה **מעוֹת** ר"ת ואין עבירה מכבה תורה: יעוד יש בענין זה דברים הרבה [ב], כי בעת שגילה זאת סיפר איזה מעשה בענין זה, אך לא זכינו לכתוב כ"א דברים אלה [ג]:

רה [ד] **תיקון** למקרה לילה ר"ל, לומר עשרה קיפמייל תהילים באותו היום שאירע לו ח"ו. כי יש כה באמירת תהילים להוציא המפה מהקליפה שלקחה אותה. כי **תהלים** בגימ' לילי"ת עם החמש אותיות של שמה, שהיא הממונה על זה כידוע [ה]. וצריך לכיין בשעת אמירת תהלים, **שתהלים** בגימ' **יתפה**, שהוא מכוון כמספר השני שמות **אל אלקים** במלואו כזה **אלף למד אלף** למד **הי יוד מם** שע"י השני שמות אלו יוצאה המפה² מהקליפה. כי הטיפה היא בחי' חו"ג כידוע [ו], כי יש בה כה אש ומים המימות ולחות שהם בחי' חו"ג. ועל ידי הבי' שמות **אל אלקים** הנ"ל שהם בחי' חו"ג כידוע שהם גימ' **תהלים** כנ"ל, עי"ז מוציאים המפה משם. וזה צריך לכיין בשעת אמירת תהלים: וע"כ צריך לומר עשרה קיפמייל, כי יש עשרה מיני זמרה, שהם בחי' העשרה לשונות שנאמר בהם ספר "תהילים כמובא (בגמ' פסחים ק"ו וכוהר [ז] [ח] שהם אשרי ולמנצה ומשכיל והלליה וכו' עיין בפרש"י [ט]. ויש כה בכל לשון ולשון של העשרה לשונות הנ"ל לבטל כה הקליפה הנ"ל, כי כל אחד מאלו הלשונות, הם היפך הקליפה הנ"ל, כי אשרי הוא לשון ראייה והסתכלות [י], היפך הקליפה הנ"ל שעיקר כחה מקלקל האורות², מכחי' [כ] **ותכהן עיניו מראות**, בכחינות [כ"א] **יחי מארת** חסר, ודרז"ל [כ"ב] (ת"ז תיקון מד ד' עט ע"ב) דא לילית נמצא שעיקר כחה מקלקל² הראיה, ואשרי שהוא לשון ראייה היא היפך ממה: וכן משכיל, כי היא² בחי' מושכל, ומשכיל הוא היפך מזה. וענין זה עיין במקום אחר [כ"ג]. כי עיקר כחה להחמיא את האדם במקרה ח"ו, הוא ע"י לשון תרגום, שהוא בחי' מושכיל על ידי תורגמן [כ"ד], שהוא מעורב טו"ר, לפעמים **מושכל** [כ"ה] ולפעמים **מושכיל** ע"ש [כ"ו]. וכן הלליה היפך הקליפה, ששמה לילית, על שם שהיא מיילת בלילה תמיד [כ"ז], והלל היפך יללה, כי אותיות הללי הם היפך יל"ה: והשאר לא פירש: גם הטיפה באה מהדעת שהוא בחי' חו"ג כידוע [כ"ח]. כי גם המפה היא בחי' חו"ג כנ"ל, וידוע שהדעת הוא בחי' ה"ה וה"ג [כ"ט], ע"כ צריך לומר עשרה קיפמייל: וזה בחי' (תהלים לב) **לדוד משכיל אשרי נשוי פשע ר"ת נאף**. שהוא נכנע על ידי בחי' **לדוד משכיל**, דהיינו תהלים²:

אד"כ [ל"א] גילה רבינו ז"ל, העשרה קיפמייל תהלים כפרטיות, שצריך² לאומרם באותו היום שיקרה לו ח"ו **מקרה בלתי טהור** [ל"ב], ואלו הן, מכתם לדוד, טו: לדוד משכיל, לב: אשרי משכיל אל דל, מא: כאיל תערוג, מב: למנצה אל תשהת, נט: למנצה

על ידותון עז: תפלה למשה, צ': הודו לה' קראו בשמו, קה: על נהרות בבל, קלז: הללויה הללו אל בקדשו, קנ: ואמר, שאלו העשרה קיפמייל תהלים, הם תיקון גדול מאד מאד למקרה ח"ו, ומי שזוכה לאומרם באותו היום, אין צריך לפחד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה ח"ו, כי בוודאי נתתקן על ידי זה [ל"ג]:
ל"ג (ועיין ענין זה בליקוטי מוהר"ן תנינא² בסופו [מ"א]):

רו [ל"ד] (תהלים קיט) **תעיתי כשה אבד בקש עבדך וכו'**. כי יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם ח"ו, בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה, אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו, כי עדיין לא נתרקח הרבה מהדרך הטוב. כי כשעושה עבירה ח"ו, אזי הולך ונוטה מהדרך הישר אל דרך אחר מקולקל ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים תועים ומקולקלי מאד, שכשמתחילין לילך ח"ו באותו הדרך הרע, אזי תועים ונבוכים באלו הדרכים עד שקשה לשוב ולצאת משם. אבל השי" דרכו לקרות את האדם תיכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל, וקוראו שישבו לאחוריו ולכל אחד קורא לפי בחינתו, יש שקוראו ברמיזה, ויש בקריאה ממש, ויש שבועט בו ומכהו, וזהו הקריאה שלו. כי אורייתא מכרות קמיהו **עד מתי פתיים תאהבו פתי** [ל"ה], והתורה, הוא השי" בעצמו [ל"ו] שהוא קורא אותם ומבקשם שיחזרו אליו. וע"כ כשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר, אזי אפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר עדיין את הקול ורגיל בו, כי זה סמוך היה אצל השי", והיה שומע קולו קול התורה, ועדיין לא שכח את הקול, ועדיין לא תעה הרבה באלו הדרכים האחרים התועים והנבוכים, וע"כ בקל אפשר לו לשוב [ל"ז]. והוא כמשל הרועה שכאשר שה **מ"א** תועה מהדרך, אזי תיכף הוא קורא אותו, וכשהשה עדיין לא תעה הרבה מהדרך, אזי הוא מכיר הקול והולך אחריו תיכף. אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שכח את הקול ואינו מכיר בה². וגם הרועה מייאש עוד מלבקשו, מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאתו. כן כשכבר האריך זמן ח"ו ברשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקולקלים והתועים והנבוכים והמבולבלים, אזי קשה לו לשוב כנ"ל:

ודע שאלו² הדרכים המקולקלים והתועים, כשאדם תועה בהם חס ושלום הרבה מאד, אפשר לפעמים שיתעה מאד וילך באלו הדרכים הנבוכים, ואזי דייקא מרוב תעותו בהם, יתהפך וישוב עד שיהיה סמוך מאד למקומו הראשון, ולא יהיה רק הרחק מעט בינו לבין מקומו הראשון, ובקל על ידי נסיון קל ישוב עוד למקומו [ל"ח]. אבל כשהשם יתברך קוראו ומוזמן לו הנסיון, אינו מכיר בקול, ואינו חושש לשוב למקומו, וזה הוא החילוק שבין עול ימים לזקן, כי מי שעדיין בבחרותו ועדיין לא הזקין בחמאיו, אפשר לו יותר לשוב מהזקן מחמת שעדיין הוא סמוך וצא את שכה את הקול הקריאה, וזה,

תורה אור
תורה רה
בראשית תולדת כו (א) ויהי
כי וכן יצחק ותקין ענין
קריאת ויקרא את עשו בגו
הגדל ויאמר אליו בני ויאמר
אליו הנני:
בראשית א (יד) ויאמר
אלהים יהי מארת בקריע
השמים להבדיל בין הים
ובין הקליה ויהי ואלת
ולמועדים ולימים ושינים:
תהלים לב (א) לךוד משכיל
אשרי נשוי פשע כסוי חטאה:
שמואל א- כ (כו) ולא דבר
שאול מאומה ביום ההוא כי
אמר מקרה הוא בלתי טהור
הוא כי לא טהור: ס
תורה רו
תהלים קיט (קעז) תעיתי
כשה אבד בקש עבדך כי
מזותך לא שכחתי:
משלי א (כא) בראש המית
תקרא בפתחי שְׁערים בְּעיר
אֲמַרְיָה תאמר: (כב) עד מתי
פתים תאבדו פתי וְלֹצִים
לְצוֹן תִּמְדוּ לָהֶם וְכַסְיִים
שָׂנְאוּ דָעַת:

א עיין זוהר ח"ג דף כח: ועין אם
לבינה לרבי משה זכות את ע'
ס"ק פ. ועיין רמ"ז על זוהר
רע"מ שמות דף קלד: שפי' כיון
ששורש התורה בכללה ביסוד אבא
ומשגו בורחים החיצונים אבל
מצוה במלכות.
ב תיבת ר"ת זו אינה בדפורי וצ"ע
א"כ מדוע לא הכניס אותה מוהר"ת
לסוגריים של המ"מ.
ג הגדה זו נטאן עד הסוף נוסף
בתקפא וגינה בדפורי
ד עיין ליקוטי תורה הארז"ל
תהלים מזמור קיב וצריך להבין
כוונת רבינו שפי' לת"ח דייקא
ה' גראה כוונתו לשיחה בשיתות
הר"ן סימן קלו (פליה ציין בטעות
ה"ט) ול"ע כיון שמוכרית כתב כלן
כשתתקפה שלל זכה לכתוב, כלל
כשתה כשמות הר"ן הכי יס הן נכתבו
על ידו, עד עומן קח כשיותם שסוף
ספרי מעשיתם דפ"י והשכל בחי
מוהר"ן כתי'. ואולי מלא כתי תכנים
מלוכח ויחל והעמיק אותו למי מוהר"ן
כתי'. ולחתי פתיחו בשנת חתי נלכט
מש ע"י חמלוני כתי נחמן מטולטטין
סאסוקי משם שמות על שמות ה"ל.
א תורה זו נאמרה אחר שביעות
שנת תקסה (ומוהר"ג טעמה
אח"כ וכתב ביו סימן) ואו אמר
שכל עשרה מזמורי תהלים כלולים
מבחי' עשרה מיני גינה. ואחרי ד'
שנים בשנת תקס"ט גילה רבינו
למוהר"ג² חל"ס הרומנים
לעשרה מזמורים כמבאר בתחילת
תורה צב תנינא (ח"ט טז) ועיין
ימי מוהר"ג² סעף ט'. ובשנת
תקע גילה לרבי אהרן הרב של
ברסלב ולרבי נפתלי העשרה
מזמורים כפרטיות. עיין שיתות
הר"ן סימן קמא והערות הרב
קפלן שם אות רעה - רעו.
ובפ"ל תורה צב תנינא הובא
בשיש"ק ח"א סימן רכה. ועיין חיי
מוהר"ן סימן רכה.
ז מתורצו - תהלים
ח מתורצו - תהלים
ט מתורצו - תהלים
י עיין פנחס רע"מ רכז: ד"ה קום
ר"ש. ואמר דף קא. ובתיקון יג
בתקפא כתוב פסחים יז ובתשכט
תוקן
יא כגראה כוונת רבינו לפרש"י על
תהלים א' א', כי בפרש"י על
הגמ' אינו אלא בגמ' עצמה
העשרה מאמרות של שבה
מפורשים
יב לשון אשורנו ולא קרוב במדבר
כג ט' וכד יז ועיין סוף תורה א'.

א גמ' שמואל-ב יז ח וישעיהו מז ח'
וט'
ב תורה יט אות ד' [דף כו].
ג עיין תורה רכו [דף קד]:
ד עץ חיים שער לט אבצע דרוש
יג
ה פירוש חמש חסדים וחמש
גיבורות. עיין עץ חיים שער כה
דרוש ב'.
ו עד כאן בדפורי ומכאן נוסף
ז בתקפא
ח אחרי כחמש שנים בשנת תקע
ט כנ"ל.
י בתולדות-שצור
יא לש"כ"ש שמואל-א כ' טו ועיין
פסחים ג.
יב עיין שיתות הר"ן סימן עא על
זה בראשית דף קפה. ורי"ט:
יג מוהר"ג² בתקפא
יד מתורצו - תניינא
טו תורה צב תנינא
טז לא ידוע מתי והיכן נאמרה
תורה זו ועיין חיי מוהר"ן סימן

תורה אור
תהלים קיט (קעק) תעיתי
קשה אבד בקש עבדך כי
מצותיך לא שקחתי:

תורה הו
תהלים קמה (יא) קבד
מלכותך יאמרו וגבורתך
יזכרו:
קהלת I (כ) כי אדם אין
צדיק בארץ אשר יצפה טוב
ולא יחטא:
משלי לא (כו) פיה פתחה
בקמקה ותורת חסד על
לשונה:

תורה רח
תהלים לו (לב) צופה רשע
לצדיק ומבקש להמיתו: (לג)
וזה לא יצבנו בידו ולא
ישיענו בהשפוט:
שמות כה (יא) וצפית אתו
וקב שהור מבית ומחין
תצפנו וצפית עליו ור וקב
ק"ב:

תעיתי כשה אובד, אהיינו שתעיתי מהדרך הישר כשה אובד הנטוה מהדרך כנ"ל [2], ע"כ אני שואל מלפניך, **בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי**, היינו שתמהר לבקשני, כל זמן שאני זוכר עדיין את הקול הקריאה של התורה והמצוות. וזהו **בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי**, שתמהר לבקשני תיכף, כי מצוותיך לא שכחתי עדיין, ועדיין אני מכיר את קול הקריאה של המצוות שהם התורה. ע"כ בקשתי שתרחם עלי לבקשני מהרה מיד, כל זמן שעדיין לא שכחתי את מצוותיך, והיינו שעדיין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות. כי כשה"ו האדם נזקק בחטאים קשה מאוד לבקשו, כי כבר שכח את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה. ע"כ צריך האדם לבקש מהש"י, שימהר הש"י לבקשו להחזירו אליו, כל זמן שלא שכח עדיין לגמרי את קול התורה והמצוות כנ"ל. וזהו מה שבקש דוד המלך ע"ה **בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי כנ"ל** :

רו [1] כל הדיבורים הם בחי' גבורות כמ"ש (תהלים קמה) **וגבורתך יזכרו**, וכמ"ש בכתבים [1] שהה' גבורות שבדעת בוקעין ויוצאין מהפה ונעשה מהם ה' מוצאות הפה, נמצא שכל הדיבורים הם בחי' גבורות, וצריך להמתיקם, וההמתקה הוא ע"י לימוד התורה ודיבורים טובים שמדברים, ע"י ממתיקים הדיבורים שהם בחי' הגבורות :

ודע שלפעמים יוצאין גבורות קשות ר"ל, והם באים בזה העולם לגדולי הדור מחמת שיש להם דעת גדול, ע"כ כשיוצאין ח"ו גבורות קשות, באים בדעת הגדולים, ושם בוקעין "ויוצאין מהפה, ונעשה מהם דיבורים כנ"ל. ואזי הדיבורים הם בחי' גבורות קשות, וצריך לראות להמתיקם, וכשאינן ממתיקים הגבורות הקשות ח"ו, מחמת שאין להם כח להמתיקם, או שהם אז במדרגה² קטנה שא"א להמתיקם מחמת שפגמו אז באיזה פגם וחטא, כי אפי' צדיקים וגדולים לפעמים הם פוגמים ושוגים באיזה דבר [2]. **כי אין צדיק בארץ וכו'** (קהלת ז), ומחמת שהם אז בכחינה זו, אינם ממתיקים הגבורות הקשות שהם הדיבורים. ואזי כשאננם ממתיקים הדיבורים שהם גבורות קשות, אזי מתהליך לדבר כאלו הדיבורים דיבורים רעים על הכלל או על הפרט, או שמדברין על צדיק הדור, ואזי כל הדיבורים שלהם שהם גבורות קשות באים ונפלים על צדיק הדור ח"ו, והצדיק הדור צריך לראות להמתיק אלו הגבורות קשות שהם הדיבורים הנ"ל, וע"י שהוא דן אותם לכף זכות בזה שמדברים עליו, נמצא שהוא מטה כלפי חסד [1], ובזה ממתיקם, או ע"י שמקבל היסורים שהם מדברים עליו, מקבלם באהבה, ע"י הוא ממתיק ג"כ דיבורים שלהם שהם הגבורות הקשות כנ"ל, אבל אם אין כח ח"ו בצדיק הדור להמתיקם, אזי יוכל ליפול ממדרגתו מאוד ח"ו ע"י אלו הגבורות הנ"ל שבאים עליו, או שישתלק ח"ו ע"י, ויואזי ע"י הסתלקותו, נשמתו ממתקת אלו הגבורות הקשות הנ"ל, ומוזה היה הסתלקות

הבעש"ט, כי אמר שנתסלק¹ ממעשה הש"צ ימ"ש [1], כי אצל הש"צ ימ"ש היו כמה גדולי הדור ולומדים מופלגים שהטעה אותם כמפורסם, והם יצאו מן הכלל ודברו רעות על כלל תורה שבע"פ, וזה היה מחמת שבא להם גבורות קשות ולא המתיקו אותם מחמת בחי' הנ"ל, וע"כ דיברו דיבורים רעים על הכלל, ואלו הדיבורים נפלו על גדול הדור, והבעש"ט ז"ל, הוא היה אז הגדול הדור, ומוזה נסתלק, וכמו שאומרים בשם הבעש"ט ז"ל שאמר שנעשו לו שני נקבים בלבו ע"י המעשה של הש"צ ימ"ש, ומוזה נסתלק וכנ"ל. כי כשמדברים על תורה שבע"פ, או כשמדברים על הצדיק הדור בעצמו, הוא דבר אחד ממש, כי עיקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיק הדור, כמ"ש (וזהו ויצא קנג ע"ב) שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא, שהוא התורה שבע"פ כמובא במ"א [1] (עיינן בהתורה תהלה לדוד בס"י יב [2]). וכן הת"ח הוא בעצמו התורה, כמשרז"ל (מכות כב ע"ב)² כמה³ מפשאי וכו' דקיימי מקמי אורייתא וכו', אבל כשהצדיק ממתיק דיבורים שלהם, אזי הוא חוזר ועושה מהדיבורים תורה כמובא במ"א (שם בס"י יב) ואזי עושה תורת חסד, היינו ללמד לאחרים, כשארז"ל (סוכה מט ע"ב) על פסוק [22] **ותורת חסד על לשונה** זה הלומד ע"מ ללמדה, כי בוודאי כשעושים תורה מדיבורים אלו אפשר לו ללמד אחרים עמה, ונמצא שהוא תורת חסד, וכזה ממתיק :

רח [22] לשון רבינו ז"ל (תהלים לו) **צופה רשע לצדיק ומבקש וכו'**. פי' מה שרשעים עושים יסורים לצדיקים ורודפים את הצדיקים, זה סיבה מאת הש"י כדי שיתכונן הצדיק ויפשפש במעשיו. נמצא שהרשע הוא כמו צופה, כשומר העיר שנקרא צופה, כן הרשע הוא שומר את הצדיק מליפול בגשמויות : פירוש אחר, מעט המחלוקת שיש על צדיקים היא טובה להם, כי המחלוק' היא כמו מכסה להם שלא יתגלו ויתפרסמו ביותר מכדי הצורך, וזה פירוש **צופה רשע לצדיק**, צופה לשון מכסה, כמ"ש (שמות כה)² **וצפית אותו זהב**. אבל אלו הרשעים מרבים במחלוקת, מרבים במכסה, עד שאין כח בצדיקים לסבול מחלוקתם³ ושנאתם של הרשעים. וזהו [2] **ומבקש להמיתו**, כמו שמכסין את אדם מראשו ועד רגליו עד שא"א לו להנשים, כן אלו הרשעים הן מכסין ומרבים בצפויים במחלוקת ומבקשין להמיתו. אבל [2] **וה' לא יעזבנו בידו [2]**.

רט [22] (ברכות כו ע"ב) **תפילות** כנגד תמידין תקנום. כי ידוע שיש לכל אדם תפילות רעות, כמו שאמרו רז"ל (ברכות סג. לפי נוסחת העין יעקב) גנבא על מהתרתא רחמנא קריא [24]. נמצא אח"כ כשעומד להתפלל תפילה² הראוי להתפלל, אזי בא התפילה² רעה ומכלבלת אותו. וזה בחי' תפילות כנגד שהיא מתנגדת לו. והתיקון לזה, הכנסת אורח ת"ח כי אמרו חז"ל אורח מברך

²² משלי לא כו
²³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁴ פסוק יא ופסוק כה
²⁵ בדפ"ר (בסוף צילום 126-מחלוקותם) בריש צילום 127-מחלוקותם (ובלוח שמירת לא צ"יין כלום), בתרלד - מחלוקותם, בתרלד - מחלוקותם, ומתרוצ - מחלוקותם
²⁶ המשך הפסוק צופה רשע הנ"ל
²⁷ המשך תהלים הנ"ל בפסוק שאחריו
²⁸ עיין כל זה לעיל תורה קיד ובשני לשון בתורה פח
²⁹ גם תורה זו לשון רבינו ולא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
³⁰ בתקפא אחרי תיבה זו יש ריוח ריק כנראה כדי לציין המ"ם ולא צויין אלא בתרלד (ולא בתרלד)
³¹ גרסת עין יעקב שם את קלט גנבא אפום מהתרתא רחמנא קרי פי' גנב על פי הפירצה שפורץ לגנוב קורא להש"י שיצליח
³² מתרוצ - תפלה
³³ מתרוצ - התפלה

¹⁰ מתרוצ - זאז
¹¹ גם בדפ"ר ותרלד - שנתסלק, ומתרוצ - שיסתלק (כנראה כי לא שייך שיאמר אחר מותו. אבל צ"ע כי לא מסופר שאמר זאת אלא רבי פנחס מקורין בפסח לפני הפטירה. ומסתבר שרבינו קבל מאמו או סבתו בת הבעש"ט או מתלמידיו שהיה רגיל אצלם שהבעש"ט בעצמו אמר זאת וכמו שנעוין שני הנקבים בלבו אין לו מקור אחר ה"ו זה ואולי אמר לבנו כמבואר שם דף קטב שמתר לבנו כוונה שיתגלה אליו אחר פטירתו כשירצה וא"כ שייך לשון שנתסלק)
¹² ר"ת השבתאי צבי ימח שמו. שעשה עצמו משיח שקר וחטא והחטיא רבים כמה עשרות שנים לפני הבעש"ט וסופו שהמיר הוא וחסידיו לא-יסלם. ובימי הבעש"ט נתחדשה הכת הוה שנקראה פרנקיסטים עיין שבהי הבעש"ט מהדורת ת"א שתכא ומהדו' ירושלים שכתב דף סד מעשה בשנת תקיה שבגלגלם שרפו ש"ס בבלי ועי"ש דף קס שב' של פסח קודם פטירתו ראה רבי פנחס מקורין איך שנגזר על הבעש"ט שיסתלק בקרוב מפני התעצמותו מאד נגד כת הש"ץ שהתעוררו בימיו מחדש כנ"ל. גם עי"ש דף עז שנשמתו באה לבקש תיקון מהבעש"ט והתחיל לתקנו במתן וכו' ופ"א ניסה לפתחו והשליכו לשאל וכו' וראוהו על טבלה עם יש"ו. ואמר שהיה בו ניצוץ קדוש אבל ע"י גאוה נפל.
¹³ מוהר"ת בתקפא
¹⁴ את א [דף טו:]
¹⁵ בתקפא - (מכות סב ע"ב) בתרלד ובתשכ"ט תוקן
¹⁶ בדפ"ר הני בבלאי מפשאי ועיינן לעיל תורה ד' את ו' [דף ג:] גם שם כר הגרסא בדפ"ר ושם נרשם וכיר"ב לקמן בתורה עה תינא [דף לה].

¹⁷ בדפ"ר - אמת שתעיתי אבל בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי. ועי"ש
¹⁸ 121 טור ב שמכאן כתוב שם בקיצור ובתקפא מוהר"ת הרחיב לבאר יותר.
¹⁹ עיין מהדורין קט: ריב"ב לומד מפסוק זה שאבידה היא דבר המתבקש. והפליח ציין ללקיח אומנן סוף הלכה ד'
¹ מתרוצ - מצותין
² מתרוצ - מצותין
³ מתרוצ - והמצות
⁴ מתרוצ - מצותין
¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
² עץ חיים שער ה פרק ג. ושער מאמרי רשב"י אורא ווטא ד"ה עוד ירצה
³ גם בדפ"ר מהפה. ובתשכ"ט - בהפה
⁴ מתרוצ - הדיבורים
⁵ בתרלד - יוצאין
⁶ מתרוצ - במדרגה
⁷ עיין שיש"ק ח"ב סימן נו צדיק יכול טעות ונשאר צדיק. ועיין שבת סג: דברים שאמתי לכס טעות הם ביד. כי כל מי שיש בו טבע בשר ודם א"א שלא יטעה (הקדמת פיה"ש לרמב"ם) וע"כ אין הקב"ה מייחד שמו על צדיקים בחייהם (פרש"י ויצא לא מב). דכתיב (איוב טו טו) הן בקדושי לא יאמין. עיין תרגום יונתן ויקרא י' כ' ושפתי כהן שם טו.
⁸ ר"ה יו.

מאמר תעיתי כשה אובד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מדבר כאן על תשובה, דהיינו התועה מדרך השכל, ומבאר החילוק בין אם שב מיד או לאחר זמן. כי הקב"ה קורא תמיד לאדם לשוב בבחי' תורה מכרות עד מתי פתאים וכו' ובראשית התרחקותו עדיין זוכר את הקול ומתעורר לשוב אבל אם מתעלם מהקול וממשיך להתרחק אזי הבא לטמא פותחין לו ונאבד בגן המבוכה של תאוותיו וחכמות חיצוניות ובלבולים ודמיונות עד ששוכח את הקול קורא לגמרי. ונאבד. לכן צריך להזדרז לשוב בכל יום ובכל יום לעשות חשבון נפש להתעורר בתשובה לפני שנעשית לו כהיתר. ואפילו בכל יום מתגבר מתחדש היצה"ר וא"א לו אלא בסיעתא דשמיא כמבואר בקדושין ל: כל שכן כשנעשה כהיתר. ועל זה ביקש דוד המלך "תעיתי כשה אובד בקש עבדך", דהיינו מיד כשאני טועה ואל תניחני עד שאשכח את קולך ותתהפך העבירה אצלי כהתר.

ונראה שעיקר בקשת דוד המלך היא סיעתא דשמיא להתעורר בתשובה כשהתרחקות היא עדיין במחשבה דקה (בבחי' וסרתם ועבדתם/י) לפני שיצאה לפועל. כי אדם חייב לבקש תמיד סיעתא דשמיא ולהבין שאין בכוחו לבד להנצל מעבירה.

דהיינו שרבנו מחלק בין צעיר לזקן, שזקן אינו מכיר הקול, וגם הקב"ה מתייאש ממנו. אבל מוסיף רבנו ומחדש שיש זקן שכל כך הזקין בעבירה, עד שמרוב תעותו חוזר ונעשה סמוך אליו ית', עד שבניסיון קל יכול לשוב, אלא ששכח לגמרי את הקול, ושוב אין לו תקנה לפי המבואר כאן. וגם בחי"מ תקמג מבואר שעל כן לא היה מקרב זקנים.

נמצא מבואר כאן שלא הואיל מה שנעשה סמוך, וצ"ע א"כ מדוע אומר זאת רבנו, למאי נפקא מינה? מוכרח שרמו לסוד גדול שטמון בוה, שאותו רבנו לא מגלה.

אבל מוהר"ן בלק"ה ר"ח ג' מגלה שהוא סוד חצות לילה, וסוד המולד, וסוד יציאת מצרים. וכמו ששם יש חכם גדול שידוע את הסוד, מתי חוזר הריחוק ונהפך לקירוב, שאז דייקא היא נקודת הזמן לשוב, כך אפילו מי שתעה הרבה ושכח את הקול אם יתקרב לצדיק אמיתי יזכה לדעת ויזכר בקול ויזכה לתשובה, ואדרבה הריחוק יהפך אצלו בדיעבד לקירוב עצום. (ועיין תורה יב תנינא)

ליקוטי הלכות

אין הלכה הבנויה על תורה זו אבל היא נזכרת בכמה הלכות.

או"ח הודאה ה' ה' – תועים ונבוכים באלו הדרכים
 יו"ד יין נסך ד' כג – תועים ונבוכים באלו הדרכים
 חו"מ נזיקין ד' ג' – תועים ונבוכים באלו הדרכים
 או"ח מנחה ז' מג – מכיר עדיין את הקול
 יו"ד נדרים ד' כה – מכיר עדיין את הקול
 או"ח ר"ח ג' ב' – מרוב תעותו בהם יתהפך וישוב וכו'

או"ח תפלת מנחה ה' ו' – פי בודאי עקר העבודה צריכין להתחיל בימי הנעורים דייקא, כי טוב לגבר פי ישא על בנעוריו וינקיטא כלילא פורדא. וכמו שכתב רבנו זכרנו לברכה (בהא"ב הישן אות ת תשובה סימן עג) שיום אחד שהאדם עובד את ה' יתברך בימי נעוריו יקר יותר מכמה שנים בעת זקנתו. וכן שמעתי מרבנו זכרנו לברכה כמה פעמים שהעקר הוא לקרב לה' יתברך בני הנעורים דייקא, כי הזקנים קשה להשיבם מהנערים. וכמבאר בספר הא"ב (החדש אות ת תשובה סימן ד), וכמו שכתב אר"י בהתורה תעיתי כשה אבד (בסימן רו) עין שם. אבל אפילו מי שזכה להתחיל בעבודת ה' בימי נעוריו, אף על פי כן כשמגיע לאמצע ימיו ורוצה להגיע למה שצריך להגיע, על פי רב מתגבר הבעל דבר ומתפשט מאד מאד למנעו מדרך החיים חס ושלום.

או"ח שבת ו' ח' – כי יש בכל אחד חסרון ומעלה, כי בני הנעורים שיש להם עוזת גדול מאד וקופצים מאד לבאות את הישרים האמתיים. אבל גם יש בהם מצד אחד מעלה, מחמת שעדיין הם בני הנעורים ולא הזקינו עדין בדרבניהם ודעתם הרעה, על פן יהיה אפשר לדבר עמהם להתנפח עמיהם לנצחם להשיבם אל האמת, כמו שכתב אדמו"ר זכרנו לברכה שבני הנעורים בקל להשיב אותם יותר מהזקנים, כמו שכתב על פסוק תעיתי כשה אובד בסימן רו, עין שם. אבל הזקנים יושבים מלמטה, ואף על פי שהם שותקים ונראים שאינם חפצים במחלקת אבל הם אינם מניחים להפך דעת בני הנעורים אל האמת לאמתו, כי כבר נשתרשו בדעתם הנבכה. וכן באפן אחד יכולים לדבר עם הזקנים יותר מחמת שאין להם רתיחת הדמים כל כך ומוזים שאין ראוי להתחיל במחלקת על כל פנים, אבל אז יקפצו בני הנעורים ויעזו פניהם

* יד עד כח תשירי תשפא יחשלים

² כמבואר בבעש"ט עה"ת (פ' עקב אות נו) שאפילו פניה דקה ממנו ית' לרגע קט נחשב לעבודה זרה, ועיין תורה קח שכל פניה מיד נעשה אחר אחר עד שרק ניסור מועיל לזה.

ח"מ מתנה ד' יד - זה בחינת מה שכתב אדוננו מורנו ורבונו שהנערים בקל להשיב אותם מהזקנים, כמו שכתוב בספר הא"ב. וכמו שמבאר על פסוק, תעיתי כשה אבד (בסימן רו), הינו שיעקב שם כל מגמתו לקרב בני הנעורים להוציאם מנחיתת לכן מהכח המדמה, כי עדין הם רכים בשנים ולא נשתרש אצלם הסברות של טעות המדמה. אבל הזקנים שכבר נשתרשו בטעותם של המדמה קשה להשיבם עתה אל נקודת האמת עד ירחמו עליהם מן השמים.

ח"מ אומנין סוף הלכה ד - תעיתי כשה אובד, הם קרח וערתו לא נאבדת לגמרי אלא כאבדה המתבקשת ונמצאת

שיחות

מאמר "תעיתי כשה אובד" (ליקו"מ ח"א) סי' ר"ו, שמעתי מהרב רבנו נתן זכרוננו - לברכה, שבשעה שגילה רבינו זכרוננו - לברכה לפני את המאמר הנזכר - לעיל, אמר לו שזה המאמר הוא עכשיו בעיתים הללו ההתבודדות שלו: (חיי-מוהר"ן, סעיף נ"ט).

שמעתי מפי הרב רבי נתן זכרוננו - לברכה, שאחר שאמר רבנו זכרוננו - לברכה מאמר "תעיתי כשה אובד" (ליקו"מ ח"א, סי' ר"ו) וכו', אמר לו שזה הענין הוא התבודדות שלו בעיתים הללו. עמוד והתבונן על גודל ענוותנותו ופשיטות ותמימות של עבודתו הקדושה כל ימי חייו, שאף-על-פי שזכה למה שזכה, אף-על-פי-כן היה התפילה והתבודדות שלו בינו לבין קונו ברוח נמוכה ולב נשבר כזה.

עוד שמעתי ממנו זכרוננו - לברכה: שפעם אחת שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד, ולימד אותו לומר לפני השם יתברך: "רבנו של עולם רחם עלי וכו', כי היתכן שיעברו ימי בהבל כזה, וכי בשביל כך נוצרתי?!" - ובלשון אשכנז: "כי היתכן אז סע זאל מיר אזוי אוועק געהין דיא וועלט, בין איך דען פון דעסט וועגין באשאפען גיווארין" וכו'.

אחר-כך באיזה עת עמד זה האיש אחר כתלי רבינו זכרוננו - לברכה, ושמע שרבינו זכרוננו - לברכה בעצמו שפך את לבו לפני השם יתברך בדיבורים כאלו: (- חיי מוהר"ן, סעיף רל"ט).

אמר המחבר, אתה המעיין עמוד והתבונן והתפלא מאוד על גודל תמימות צדקתו של רבינו זכר-צדיק-לברכה, אם ידעת ושמעת קצת מגודל נפלאות יגיעתו וטרחתו בעבודת השם מימי נעוריו ממש, וגודל נפלאות השגתו הקדושה והנוראה והנפלאה מאוד כידוע, וכמובן קצת לכל המעיין בספריו הקדושים אשר זכו העולם ליהנות מהם, לבד משאר חיבוריו הקדושים אשר לא זכו העולם ליהנות מהם, בבחינת (בראשית א) "וירא ה' את האור כי טוב" - ליגנו (כמו שדרשו חז"ל), והם רזין רזין רזין רזין שלו, כמבואר במקום אחר (עין חיי מוהר"ן נסיעתו ללעמבערג באריכות) אפס קצתו מזה לבד מתעלמות חכמה אשר זכה להשיג אשר לא זכינו לידע מהם כלל, אפילו רק על פי השמועה והידיעה לבד, ועל כל זאת נכנס בעבודת השם בתמימות אמתית כל כך, עד שהתבודד לפני השם יתברך "תעיתי כשה אובד" וכו' ובאופן המבואר במאמר זה הנזכר - לעיל.

ואך באמת הלא פסוק זה עצמו אמרו דוד המלך עליו-השלום בסוף המאמר של תמניא אפי, שיש בו סודות נוראים ונשגבים מאד כידוע, וכן בכל מזמורי תהלים שאמרם דוד המלך עליו-השלום, שכולם מלאים סודות נוראים ונפלאים מאד, ומי לא ידע ויאמין גודל מעלת ומדריגות דוד המלך עליו-השלום, ואף על פי כן אמר על עצמו "תעיתי כשה אובד" וכו', כי לגדולתו יתברך אין חקר, ועיין לעיל במאמר "סוד כוונת המילה" (סי' סג) בענין "שלום לרחוק ולקרוב" - שכל מה שהצדיק קרוב ביותר להשם יתברך, הוא יודע שרחוק ממנו יתברך מאד וכו', ועיין בליקוטי הלכות (ח"י"מ ה') אומנין בסוף הל"ד). מענין מה שאמרו רבותינו זכרוננו-לברכה (סנהדרין ק"ט): "עדת קרח עתידה להתבקש דכתיב בהם (תהלים קי"ט) "ויאבדו מתוך הקהל", ובדוד המלך עליו-השלום כתיב "תעיתי כשה אובד בקש עבדך" וכו', עיין שם: (- פל"ח תו' זו, סעיפים: ב-ג).

גם דרכו היתה, שלא היה משתדל לקרב זקנים, רק בני-הנעורים, כמו באהאלף-בית (ספר המידות ערך תשובה ח"ב, סעיף ד'), שהנערים בקל להשיב אותם להשם-יתברך מן הזקנים. וכן ספר לי זקן אחד על עצמו, שפעם אחת, כשהיה אצלו על חג השבועות פזאסלב, אז אמר לרבנו זכרוננו לברכה: "רבנו, קרבו אותי אליכם!" השיב לו רבנו זכרוננו לברכה: "איני יכול לקרב זקנים!" אחר-כך שחק רבנו קצת ואמר לו: "תאמרו, שפך הוא האמת, שאיני יכול; בודאי אני יכול לקרב גם זקנים!" אבל אף-על-פי-כן לא נתקרב זה הזקן היטב לרבנו כמו בני-הנעורים. וכן מבאר בהתורה "תעיתי כשה אובד", בליקוטי א', בסימן רו, החלוק שפין עול-ימים לזקן, עין שם. וכן שמענו וראינו כמה פעמים, שקשה לקרב הזקנים: (- חיי מוהר"ן, סעיף תקמ"ג).

הקדמה

רבנו מבאר כאן שהשם יתברך דרכו לקרות את האדם תכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל, והקריאה היא ע"י התורה שהיא הקב"ה בעצמו, שמכרות עד מתי פתאים תאהבו פתי?!. ובזה עפ"י מתוק מדבש שם מבואר שהכוונה לקול רוחני שאדם שומע בלבו מנשמתו שהיא חלק אלוך ממעל, את קול ה' הקורא לו לשוב.

אבל כשאדם מתרחק מדרך השכל אפילו רק באיזה מצווה אחת, זמן רב אזי שוכח ולא מכיר את הקול, ואזי קשה לו לשוב. ואעפ"כ לפעמים מרוב התרחקות חוזר ומגיע עד סמוך אליו ית' מאד, בהרחק מועט, עד שבניסיון קל ישוב למקומו, אבל כיון שכבר הרגיל עצמו לשמוע קול ה' הקורא לו לשוב ולא להתייחס נעשה כמי שלא מכיר שהקול מכון אליו. ולא מתעורר לשוב, כיון שהזקין בחטאיו.

צ"ע עומק כוונת רבנו בחלק הראשון של התורה לכאורה הדברים פשוטים, וגם לכאורה כבר קדם לו דודו רבי ברוך בפירוש הזה. ואם היא הקדמה להמשך שהריחוק נהפך לקירוב שעליה יש אריכות בלק"ה, קשה שבפסוק שמלביש את התורה הזו לא מתייחס כלל לענין הריחוק שנהפך לקרוב, אלא רק לחילוק בין צעיר לזקן, ומבקש מהקב"ה שיבקש אותו מיד כשמתחיל לתעות ולא ימתין עד שיוקין בטעותו, לכן נראה שהרישא היא חידוש בפני עצמו. ושוב צ"ע עומק החידוש בזה.

ועיין לשון רבנו, שלגבי צעיר אומר – "שעדיין מכיר את הקול, ורגיל בו, כי זה סמוך היה אצלו, והיה שומע קולו, קול התורה, ועדיין לא תעה הרבה וכו'"

עוד יש לדייק לשון רבנו לגבי זקן במשל מהשה התועה – "כשכבר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שכח את הקול ואינו מכיר בה וגם הרועה מייאש עוד מלבקשו"

ואולי כוונת רבנו לחדש שלא ההרגל שנעשה לו העבירה כהיתר, היא הסיבה שלזקן קשה לשוב, אלא העובדא ששכח ולא מכיר את הקול כי עבר זמן רב מאז שהיה אצלו. דהיינו שהדגש הוא על כך שהקב"ה קורא לו תמיד והוא גרם לעצמו ששכח את הקול.

עוד סיבה אומר רבנו – "כי כשעושה עבירה ח"ו, אזי הולך ונוטה מהדרך הישר אל דרך אחר מקולקל ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים תועים ומקולקלי מאד, שכשמתחילין לילך ח"ו באותו הדרך הרע, אזי תועים ונבוכים באלו הדרכים עד שקשה לשוב ולצאת משם"

נראה כוונת רבנו כיון שתעה במבוך, דהיינו דרך היוצאת מדרך וממנה עוד דרך, כמו המבוך, שרק מי שמסתכל מלמעלה יכול למצא את הדרך לצאת ממנו, (עיין מסילת ישרים¹ גן המבוכה היוצא אל האכסדרה) לכן צריך לשוב מיד, כי בקל עבירה גוררת עבירה ותאוה מחזקת את עזות הגוף לעוד תאוות.

נמצא שתי סיבות יש שצריך להודרו לשוב מיד כשתועה, אחת כי בקל אפשר לתעות בגן המבוכה וכמאמר חז"ל הבא לטמא פותחין לו. ושניה כי גן המבוכה ישכח ממנו את הקול ואזי הוא אבוד.

וצ"ע מה הכוונה "וגם הרועה מייאש ממנו", הרי התורה מכרזת תמיד עד מתי וכו'? ואולי כיון שגרם לעצמו לשכוח הקול, שכאמור נעשה בדי' שלבים רמז קריאה בעיטה ומכה, וכיון שכל זה עבר עליו ולא התעורר לשוב, איבד מעצמו את האפשרות לשוב בעצמו. ואזי אין לו עצה, דהיינו שכביכול הקב"ה מייאש ממנו. עכ"פ לפי המבואר כאן. אמנם בלק"ה ר"ח ג' ב' אומר מוהר"ת שעצתו להתקרב לצדיק שיחזיר לו את הדעת ואזי יזכר בקול.

ומחדש רבנו שלפעמים מרוב מבוכות ותעיות חוזר התועה למקום הסמוך לרועה, דהיינו שכביכול בלא כוונה זכה לצאת מגן המבוכה, אמנם גם אז לא ההרגל גורם לו שלא ישוב, אלא שלא מכיר את הקול. ולכאורה לפי המבואר כאן שלא הואילו לו כלום מה שנעשה סמוך לרועה צ"ע כוונת רבנו, וכנראה שרצה רק לרמוז למה שמוהר"ת יבאר, ורבנו בעצמו לא רצה לגלות כמבואר בסוף תורה נו עד כמה שקל בפלס דבריו מה לגלות ומה לא לגלות, וגם מה שגילה מבואר במ"א שגרם לקטרוג גדול עליו עד להסתלקות ממש.

ובאמת אם זה נכון צ"ע מה טעם שרבנו מדגיש שלא מכיר את הקול דמשמע שלא ההרגל גורם לו, אלא ששכח את הקול?

ואולי כי ההרגל אינו מספיק סיבה להתנצל, כי אדם מחוייב להתגבר על הרגל רע, אבל כשלא מכיר את הקול קורא לו לשוב לא מתעורר כלל לבטל את הרגלו הרע.

כי אפילו על הרגל טוב צריך תמיד להתגבר, כי צריך שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים ולהתגבר בכל יום לקיים המצוות בבחירה ולא מתוך הרגל. וגם ההרגל למצווה הוא מהיצה"ר המתגבר בכל יום על האדם שיעשה את המצוות מתוך הרגל ובלא כוונה. כמבואר בקדושין ל': וסוכה נב.י: שבכל יום מתחדש ומתגבר² היצר הרע ורק ע"י שהקב"ה עוזר לאדם הוא יכול לו, ועיקר העזרה היא מסתמא עניין הקול שקורא לו ומחזקו לשוב. וגם מי שהתרחק ושב מבואר במנחות כט: דלא מסתייע מלתא לשוב כוחו עצמו כיון שכבר התחזק בו היצה"ר לכן מקבל סיעתא דשמיא מבינה עלאה שמעלה אותו הקב"ה לפתח מן הצד של העולם שנברא בה' ע"ש.

נמצא שמצד האדם המניעה היא רק שלא מכיר את הקול שיגרום לו לזמן עצמו לשוב ואזי יקבל סיעתא דשמיא להתגבר על ההרגל הרע, כי אע"פ שהבחירה כפשוטו כמבואר בתורה קי תנינא, שלפ"ז הכל תלוי רק

¹ עיין מסילת ישרים פ"ג בבאור חלקי הזהירות – ...הא למה זה דומה? לגן המבוכה, הוא הגן הנטוע לצחוק, הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות כתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומעורבים, כולם דומים זה לזה, והתכלית בהם היא להגיע אל אכסדרה אחת שבאמצעם. ואמנם השבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה. ואמנם ההולך בין השבילים הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמיתי או בכוזב, כי כולם שוים ואין הפרש ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיות וטביעות עין שכבר נכנס בהם והגיע אל התכלית שהוא האכסדרה. והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמיתיים והכוזבים, והוא יוכל להזהיר את ההולכים בהם, לומר: זה הדרך לכו בו! והנה, מי שירצה להאמין לו, יגיע למקום המיועד. ומי שלא ירצה להאמין וירצה ללכת אחר עיניו, ודאי ישיאר אובד ולא יגיע אליו:

² קידושין דף ל': אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר רק רע כל היום ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעובנו בידו.

סוכה דף נב: אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו שנאמר ה' לא יעובנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו.

³ מתחדש על נפש השכלית ומתגבר על נפש הבהמית. (שמעתי מהרי"צ עפ"י משך חכמה על שמות פרק יב פסוק כא בביאור הגמ' פסחים ק"ב: ניזאה דתורא הן הן, ניזאה דאריה זה זה, ניזאה דגמלא דא דא, ניזאה דארבא אילני הייא הילא והילוק הוליא. ע"ש.)

בי, מאידך כנ"ל צריך לחשוב שאין בכוחי לבד לעשות כלום אלא רק ע"י סיעתא דשמיא, ואע"פ שזה נדמה לתרתי סתרי, זה עיקר וכלל חשוב בכל עבודת ה'.

אבל עיין לק"ה לעיל שזקן קשה להחזיר בתשובה כיון נשתרש בטעותו, דהיינו הרגל רע. מבואר שמוהרנ"ת בין פשוט ולא דייק לשון רבינו שדווקא שכחת הקול גורמת לו. ונראה אע"פ שבאמת דורשים מהאדם להתגבר על הרגליו אפילו הטובים כ"ש הרעים, ואין לאדם התנצלות שכבר התרגל אעפ"כ למעשה ההרגל גורם לו שלא ישמע לקול הקורא לו אפילו ע"י חכם שיזכיר לו את הקול.

כוונת רבנו למעשה

מבואר שהקב"ה תמיד מבקש שובו בנים ותמיד התורה קוראת לכל באי עולם עד מתי תאהבו פתי, ואעפ"כ מבקש דוד המלך "בקש עבדך" מיד לפני שאשכח את קולך הקורא לי. וצ"ע הרי זה כמו שאב קורא לבנו והוא תוך כדי דבור מבקש אבא תקרא לי לפני שאשכח את קולך, הרי זה כמו שלא מקשיב כלל לאביו הקורא לו.

ונ"ל הכוונה שדוד המלך עשה חשבון נפש ומצא בעצמו איזה מעשה שלא היה לשם שמים כראוי לו לפי מדרגתו וכיון שכל מעשה קדם לו מחשבה, הבין שכבר תעה מדרך השכל איזה זמן קודם ועל זה צועק דוד תעיתי כשה אובד בקש עבדך מיד כשאני תועה באיזה מחשבה חיצונית כדי שלא אגיע על ידה גם למעשה רע. ואפילו מחשבה רעה ממש שהיא כמעשה, נראה שאעפ"כ גם לה קדם איזה מחשבה של סטיה דקה שאינה מעשה כי כל סטיה מהשכל הישר מתחילה בדקות. עיין תורה לה שהכל מתחיל מחכמות חיצוניות.

וזה שאומר רבנו "כי זה סמוך היה אצלנו", "אצלו" דייקא משמע מדרגה של דבקות וזיכרון דקדושה. (באופן יחסי למה שהוא כעת) כמבואר בתורה קח שעל היסח הדעת ופניה מיד נעשה בחי' אחר באחור עם הקב"ה וצריך ניסור וכמ"ש הבעש"ט עה"פ "וסרתם ועבדתם" מיד כשסרה מחשבתו מהקב"ה היא עבודה זרה.

אבל לכאורה צ"ע אחרי שרבנו מבאר שהתורה קוראת לאדם לשוב בד' בחי' רמוז, קריאה, בעיטה, ומכה, מה עוד מבקש דוד יותר מזה? הרי לא מבקש ביטול הבחירה?

וצ"ל עפ"י חז"ל שאמרו (יומא לה:) הבא ליטהר מסייעין לו ואמרו (מכות י:) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ומבואר בע"ז ה. שאדם מחוייב לבקש מהקב"ה שיתן לו ראת שמים ואע"פ שאמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, הכוונה שזה לא נקבע מראש מצד המזל כמבואר בנדה טז: אבל זה ביד האדם לבקש מהקב"ה יראת שמים ומחוייב בזה ובוודאי יזכה ליותר יראה וליותר סיעתא דשמיא להינצל מעבירה וכחז"ל (חולין ה: ו. ז.) אין הקב"ה מביא תקלה על ידן של צדיקים (עיין בזה מה שכתבנו באריכות בסוף התורה)

לפעמים מרוב התרחקות ממנו ית' מגיע סמוך מאד אליו

רבנו אומר כבדרך אגב שלפעמים רוב ההתרחקות נעשית התקרבות גדולה, ומבאר מוהרנ"ת שזה יסוד גדול בכמה עניינים עמוקים ונעלמים, כגון סוד חצות, וסוד המולד, וסוד יציאת מצרים, וכמבואר בלק"ה ר"ח ג' שאם נמצא צדיק חכם גדול שיוודע לכוון מתי היא תכלית הריחוק שנהפך לקירוב, שהוא עת רצון ורגע נפלא יכול על ידו בקל לשוב בו ולפעול נפלאות, עיין תורה קמט שעל כן חצות לילה הוא המתקד כמו פדיון. וכן רגע המולד שהוא תכלית ההסתרה של הלבנה (שכידוע רומזת למלכות שהיא בחי' כנסת ישראל) אזי דייקא היא בתכלית הקירוב אל השמש, ורק מרובי אור אינה נראית כשרגא בטיהרא.

וכך הם גם כל העונות וכל הטומאות שהם בחי' שבירת כלים מריבוי אור כמבואר בתורה נו ובע"ח שער הנקודים, ולכן דייקא שם מסתרת הקדושה הגבוהה ביותר, וסתי תורה נפלאים, וכמו במצרים שהיה שיעבוד נורא והסתרה נוראה, ודייקא שם נעלם בחי' אני ולא מלאך, וברגע אחד ע"י משה רבנו שגילה זאת, נהפך לתכלית הקירוב והישועה, שהתגלה אחרי מט ימי הספירה כזקן, הרומז לגילויי הכתר, שעל ידו היתה קבלת התורה לעם ישראל, שנהפך מבני נח ועם של עבדים לממלכת כהנים וגוי קדוש.

נמצא לפ"ז שע"י שמקורב לצדיק גדול אזי אפילו אם כבר תעה זמן רב אפשר שדייקא הרוב ריחוק גרם לו להיות סמוך מאד ובצעקה אחת "תעיתי כשה אובד בקש עבדך" יחזור למדרגה גבוהה מאד. ואולי זה מה שרואים בעלי תשובה שמיד זוכים להתעוררות נפלא אע"פ שעדיין הבגדים צואים עליהם, כי כל אחד לפי בחינתו הגיע לתכלית הריחוק ופגשו צדיק שהאיר להם דעת או שהתפלל עליהם ומיד נקשרו לשרש הרצון דקדושה.

וצ"ע מדוע מוהרנ"ת לא מבאר זאת עפ"י המבואר בתורה יב תנינא, שצעקת איה קושרת את הצועק לשרש הבריאה מאמר סתום, ולכאורה זה בעצמו המבואר כאן שמי שנפל למקומות המטונפים כל כך עד שחיותו רק מהמאמר הסתום אזי ע"י צעקת איה קושר עצמו לשרש הבריאה. נמצא שדייקא הריחוק הוא שגרם לו להתקרב. ואולי יש חילוק וצ"ע. ונ"ל שנושא זה כאן נאמר בדרך אגב והעיקר הוא מה שחילק בין צעיר לזקן.

ביאור עפ"י הסוד לבחי' הריחוק הנהפך לקרוב, בדרך אפשר

אולי אפ"ל כידוע שכשעלה ברצונו ית' לברא את העולם אזי צמצם אין סוף אלוקות לצדדים ובחלל שנעשה המשיך לתוכו קו אלוקות מצומצם שאותו הלביש בעולמות המעלימים אותו עד שנעשה עולם גשמי.

והמציאות הזו היא תמידית שיש בחי' צמצום, בחי' חלל, בחי' שניתן מקום להסתיר את האמת, ולאותו חלל ממשיך הקב"ה קו המידה, קו האור בצמצום ובמידה, והוא הממלא כל עלמין, והקו הזה יורד בתוך החלל עד לקצהו השני, אבל לא מגיע לסופו, ומזה נעשה כל בחי' הכסדר וסולם המדרגות שבקו, וזה בחי' כהן לוי וישראל בחי' מדרגות הקדושה. ובחי' קומת אדם שראשו למעלה סמוך לסובב ורגליו למטה רחוק יותר. והכלל שקדושה יש לה מקום וסולם של מדרגות, דהיינו ככל שהמקום קרוב יותר לבחי' תחילת השתלשלות הקו לתוך החלל, שם קדוש יותר, כי שם מאיר חזק יותר אור הסובב, וככל שיורד הקו לתוך החלל ומתרחק מהסובב, כך נחלש אורו, עד שבקצהו ממש הוא רחוק ביותר מהמקור, לכן שם חשוך ביותר, אבל מאידך הוא קרוב ביותר לסובב שבצד השני, אבל זו קרבה שמפטיק ביניהם חלל פנוי, ואולי זה בחי' המבואר בתורה רו שתכלית הריחוק נהפך למרחק מועט מאד¹.

בגמרא מנחות כט: מבואר שמכל נפילה לא מסתייע מילתא לאדם לשוב בכוחות עצמו, אבל ע"י שרוצה ומזמן עצמו לשוב מקבל סיעתא דשמיא, אבל יש נפילה שהיא למקומות המטונפים ביותר שהיא הסתרה שבהסתרה, שכבר לא מכיר כלל שום דרכי תשובה ואין עצה אלא להתקשר לסובב, דהיינו דייקא מהצד של החלל, וכמבואר בתורה יב תנינא לצעוק "איה" שזה בחי' דילוג על החלל, כי "איה" הוא חיפוש בחושך, היא צעקת הלב שבוקעת וקודרת אפילו את טורא דחלל, את הררי החושך, והצעקה הזו מעוררת בחי' פלא בחי' תשובה שהיא בחי' אי סדר דקדושה². וחזור וקושר עצמו דייקא לשרש הבריאה בחי' בראשית מאמר סתום.

עד כאן ההקדמה

תורה רו [י]

(תהלים קיט)³ תעיתי כשה אבד בקש עבדך וכו'.

תחילת הפסוק פשוט שהוא משל לאדם התועה מדרך התורה, אבל הסיפא שהיא הטעם שרוד המלך מבקש מהקב"ה שיבקש אותו, בזה המפרשים על הנ"ך⁴ כולם פירשו שהסיבה שמגיע לי שתבקשני היא כיון שלא שכחתי לקיים את המצוות, משמע שאם הייתי שוכח את המצוות, לא מגיע לי שתבקשני. ואילו רבנו מבאר שהקב"ה תמיד קורא ומבקש את האדם, ומצוות התורה הן קולו שקורא לו לשוב, בבחי' אורייתא מכרזת עד מתי פתאים תאהבו פתי. ודוד מתפלל בקש עבדך מיד כשאתה רואה שאני נוטה מהדרך, כי אם תתמהמה, פן אשכח מצוותיך שהן קולך, ואזי אע"פ שתבקשני זה לא יועיל לי, כי לא אזכור שזה קולך. וכן פירש בבוצינא דנהורא לרבי ברוך ממעזבו⁵ (דודו של רבנו).

כנ"ל הפסוק הוא משל לאדם שתועה מרכי ה', עד שמאבד את דרך התשובה, ומבאר רבנו כי⁶ יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם ח"ו, בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה, אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו, כי עדיין לא נתרחק הרבה מהדרך הטוב. כי כשעושה עבירה ח"ו, אזי הולך ונוטה מהדרך הישר אל דהיינו מדרך ישראל אותיות ישר קל, אל דרך אחר מקולקל שהיא דרך הכסיל החפץ בהתגלות לבו, ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים תועים

¹ צ"ע לכאורה טוד האחור באחור, שצריך ניסור כדי להחזירם פנים בפנים, הוא טוד המבואר כאן, נמצא שתכלית ההסתרת פנים היא דייקא דביקות ממש, אבל עיין בלשון התורה שלא אמר שרוב הריחוק גורם קרוב או דביקות אלא נקט לשון מרחק מועט, משמע שהוא עניין אחר. וצ"ע.

² יש כאן קצת קושיא שהרי הדילוג הוא לא"ס א"כ זה רבוי אור ומיתה אבל באמת נ"ל שהדילוג הוא לבינה עולם התשובה והיא מחזירה אותו לקו אבל עטוף בסיעתא דשמיא.

³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין חיי מוהר"ן סימן נט וסימן רלט שבאותו הזמן תעיתי כשה אובד זו היתה ההתבודדות שלו ע"ש, ועיין פל"ח כאן אות ב' וג'. ועיין חיי מוהר"ן אות תקטג.

⁴ תהילים פרק קיט (קעו) תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי:

מצודות דוד (קעו) תעיתי כשה אובד – ר"ל כמו השה הזה כשהוא אבוד מן העדר אינו יודע לחזור עד שיבקשו הרועה בן תועה אני בדעתי ולא אדע מעצמי כל תוכן כשרון הדרך לכן בקש אתה את עבדך וראה את הדרך אשר ילך בה כי לא שכחתי מצותיך והבא לטהר הלא מסייעין לו מן השמים:

⁵ אבן עזרא, רד"ק, מצודות דוד, מלבי"ם, יוסף תהלות לחיד"א,

⁶ עיין בוצינא דנהורא לרבי ברוך ממעזבו – פי' למשל כאשר נאבד שם מאדם, אם בעה"ב אינו עצל, תיכף הולך לחפש השה, כל זמן שהשה לא שכח את הקול של בעה"ב, אבל העצל יתמהמה כמה ימים עד שנשכח מן השה קול של בעה"ב, וגם מן הבעה"ב נשכח קול השה, והשה נאבד. וזה כוונת דוד המלך ע"ה. תעיתי ממך הקב"ה כשה אובד, לזאת בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי, פי' כל זמן שלא שכחתי את קולך היא התורה, כי כאשר תעזוב אותי על זמן מה, פן אהיה נשכח מכל וכל.

⁷ רבנו פותח בלשון "כי", משמע שיש איזה קושיא בפסוק שרוצה לתרץ כאן. ואולי הכפל לשון תעיתי כשה אובד, שנקט תועה ואובד, ולא אמר כשה תועה, ומבאר שיש תועה כל כך עד שהוא אובד, את דרכו חזרה.

עוד לכאורה קשה מדוע "בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי" מדוע זו סיבה שהקב"ה יבקש אותו, הרי אדרבה אם עדיין לא שכח את המצוות יכול בעצמו לשוב.

ומקולקלי' מאד, כי כשפונה אל תאוות לבו אזי, מתחזק עזות הגוף ולבו מוליך אותו לתאוות רבות, ונופל מהאמונה וע"י לתאוות ממון, שהיא רדיפה והתרחקות ממנו ית' שאין לה סוף, **שכשמתחילין לילך ח"ו באותו הדרך הרע, אזי תועים ונבוכים** פרוש כלואים ולא יודעים כיצד לצאת/י, כמו הנאבד בגן המבוכה/י¹⁷ **באלו הדרכים עד שקשה לשוב ולצאת משם.**

אבל הש"י השם יתברך **דרכו לקרות/י¹⁸ את האדם תיכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל/י¹⁹** הישר, **וקוראו שישבו לאחוריו** לא אמר שישבו לדרך הישר, כי אפילו כשתועה מעט צריך להתחיל מחדש לגמרי/י²⁰, לשוב למקום שניטל ממנו (כמבואר בתורה לה) **ולכל אחד קורא הקב"ה לפי בחינתו, יש שקוראו ברמיזה, כמבואר בתורה נד, וצריך זהירות בזה כי אפשר שהמניעות על דבר שבקדושה נדמות לרמז/י²¹ ויש בקריאה ממש שנשמע לו קול פנימי הקורא לו עד מתי פתאים תאהבו פתי שובו בנים שובבים, ויש שבוטט בו ברגלו ומכהו /י²² (בידו/י²³ דהיינו ייסורי הגוף, וזהו הקריאה שלו.**

¹⁷ עיין שמות פרק יד (ג) וְאָמַר פְּרַעַה לְכִנִּי יִשְׂרָאֵל נְבָכִים הֵם בְּאֶרֶץ סֹגֵר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר:

רש"י – נבכים הם – כלואים ומשוקעים ובלע"ז שירי"ר (איינגעענגט) כמו (תהלים פד) בעמק הבכא (איוב כח) מבכי נהרות (שם לח) נבכי ים נבוכים הם כלואים הם במדבר שאינן יודעין לצאת ממנו ולהיכן ילכו:

רבי אליהו מזרחי על פרש"י– (ג) כמו "נבכי ים". "עמק הבכא". "מבכי נהרות". לא הבנתי כונת הרב בזה, כי אם היה סובר שמלת "נבוכים" שרשה נבך על משקל, נגועים, נגופים, איך ערב עמהם "עמק הבכא" ו"מבכי נהרות", שאין שרשם נבך. ועוד, שבמכילתא אמרו בהדיא, "אין נבוכים אלא [מעורבבין], כמו, 'והעיר שושן נבוכה'", שרשה בוך. ואם היה סובר שמלת "נבוכים" שרשה בוך על משקל נכונים ובא השורק במקום חולם, אם כן לא יהיה לה דמיון לא למלת "נבכי ים" ולא למלת "מבכי נהרות" ולא למלת "הבכא", מפני שאין שום אחד מכל אלו שרשו בוך. אבל הנכון אצלי שהרב ז"ל היה סובר שמלת "נבוכים" ו"נבכי ים" ו"עמק הבכא" ו"מבכי נהרות" כלם מהשניים, כי הוא היה מחכמי צרפת האומרים שעלומי העי"ן ועלומי הלמ"ד כלם בעלי שתי אותיות, ושרשו ויפן פן, ושרשו ויקם קם, וכבר הארכתי בזה בפרשת ואלה שמות.

והחכם ר' אברהם בן עזרא כתב, שמלת נבוכים בשורק תחת חולם והוא מבניין נפעל, כמו נכונים, ונו"ן נבכי ים שורש, ונראה שדבריו הם כנגד הרב. ואני תמה למה לא יהיה שורש נבכי בכה, כדעת רבי יהודה הלוי, ויהיה שורש נבוכים ונבכי בך, לדעת חכמי צרפת, והלא הוא עצמו (האבן עזרא) כתב בספר הדקדוק שלו המחלקות שבין חכמי צרפת לחכמי ספרד, שחכמי ספרד אומרים שאין שרש פחות משלש אותיות, וחכמי צרפת אומרים שעלומי העי"ן ונחי הלמ"ד כלם הם מהשניים ואם כן איך טען על דברי הרב, שהוא מחכמי צרפת האומרים שבוך ובכה שרשם בך ואין הפרש בין נבוכים לנבכי ים. גם מה שטען עוד, שפירוש נבכי ים במעמקי ים "ואין לו טעם במקום הזה", הנה הרב ז"ל כבר תקן זה באמרו כלואים ומשוקעים, שפירושו שמפני שלא ידעו באי זה מקום ילכו, והיו כמו הכלואים בתוך הכלא, שאין להם מקום לצאת משם, וכמו המשוקעים בתוך עמקי ים שאינם יודעים היכן הוא השטח העליון מהים עד שיתנועעו באותו הצד לצאת מעומק המים, אבל פעמים מתנועעים לצד שפל הים ועומקו, לחשבם שהוא הצד העליון מהמים, לפיכך כנה אותם נבוכים בשם נבכי ים: עכ"ל המזרחי.

¹⁸ הנזכר במסילת ישרים בביאור חלקי הזהירות פ"ג עיין לעיל.

¹⁹ לקרות את האדם צ"ע לכאורה הלשון הנכון הוא לקרא לאדם. וכנראה הוא תרגום מאידיש. וצ"ע מדוע לא דקדק בזה מוהר"ן?

²⁰ עיין תורה כה אות ו|א| פי צריף כל אדם להוציא את עצמו מהמדמה, ולעלות אל השכל. ובשנמשך אחר המדמה, זה בחינת שרירות לב, שהוא הולך אחר המדמה שבלב. ובשיוצא משרירות הלב, ומשבר לבו האבן זה בחינת שמי"ר, שעל ידו נכנע האבן, ואינו הולך אחר תאוות המדמיות, והולך אחר השכל: וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפעל שלא השתמש בשכלו עדין אז אצלו השכל בכח. אף על פי שפך שבר המדמה, אין נתקומם תכונת שכלו. פי כ'שזה קם, זה נופל' (פמובא ברש"י ריש פרשה תולדות), אבל השכל עדין בכח. ואחר כך בשחוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפעל.

²¹ כי כל התועה מדרך השכל הישר לא יועיל שמעכשיו יישר דרכו אלא צריך להתחיל מחדש לגמרי, עיין תורה סב אות ה' ובסוף התורה שהכל הולך אחר ההתחלה לכן כל התחלות קשות ועל כן צריך להתחיל כל פעם מחדש.

והמשל בזה נ"ל למי שהולך במדבר היכן שאין דרך אלא שמכוון דרכו עפ"י ככב הצפון, ויודע שמנקודת ההתחלה צריך ללכת לדרום ישר, אוי אם יתעה בדרכו ויצא מהקו הישר, שוב לא יועיל שיכוון דרכו לדרום מהיכן שהוא עתה, כי אפשר שכל כך טעה עד שמהמקום שנמצא בו עתה צריך ללכת למזרח, וזה לא יכול לדעת אלא אם יחזור לנקודת ההתחלה.

²² כמבואר במעשה ח' מרב ובנו

²³ **בוטט ומכה – צ"ע כיון שפתח ברמז וקריאה נראה שהסדר הוא לפי חוזק הקריאה וא"כ היה צריך לומר מכה ובוטט, כי בוטט הוא חזק ממכה, וכיון שהקדים בוטט, צריך להבין למה רמזו המכה שהוא יותר מבוטט. ואולי בוטט הם יסורי הגוף ומכה הם ייסורי הנפש,**

²⁴ **צ"ע ההבדל בין רומז לקורא ובוטט ומכה, ובפשטות נראה שהכוונה לייסורי הגוף דהיינו תוכחה שהיא יותר מרמז וקריאה אלא שא"כ די במכה ומאי בוטט ומה נפ"מ אם מכה ביד או ברגל. ואולי יתבאר עפ"י המבואר בתורה ט' אות ב' וזו אות א' מאמר חז"ל אין לך עשב שאין לו מלאך ממונה שמכהו ואומר לו גדל מבואר משם שמכה היא לאו דווקא בגשמיות אלא גם ברוחניות והביאור נ"ל כי עשב מורכב מדומם וצומח ומה שמפריע לכח הצומח הוא מסתמא כח הדומם ולכן יש בחי' מכה בו בכח הדומם שבו עמ"נ שיתגבר כח הצומח ויגדל והכי נמי באדם יש עוד יותר כוחות המפריעים לו לחזור בתשובה כי אצל האדם גם הצומח והחי ומדבר שבו מפריעים לו להחזיר המלכות למקומה בחכמה וא"כ כל שכן שצריך בחי' הכאה לזה ומסתמא זה נעשה בבחי' יסורי הנפש כמבואר בתורה קע צרה עושה צורה אבל כשזה לא עוזר ולא מועיל אזי יש בחי' רגלי הקדושה של הקב"ה כמבואר בתורה נד אות ב' דהיינו שהמכה היא נקראת בעיטה כיון שנעשית ע"י רגלי הקדושה דהיינו בגשמיות ואזי באים עליו יסורי הגוף.**

ומבאר רבנו כיצד קורא לו **כי אורייתא מכרות קמייהו** כמו שכתוב בראש הומיות תקרא בפתחי שערים אמריה תאמר **עד מתי פתיים תאהבו פתי ולצים לעזר חמדו להם וכסילים ישנאו דעת:** (בג) תשובו לתוכחתי הנה אביעה לכם רוחי אודיעה דברי אתכם: (כד) יען קראתי ותמאגנו נטייתי ידי ואין מקשיב: (כה) ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אביתם:

מלבי"ם - באור המלים - (כב) פתיים, לצים, כסילים - הפתי אין לו הבנה כלל לקבל חקי החכמה כי הוא כיונה פותה אין לב (כנ"ל ד'), והכסיל אינו פתי והוא לפעמים חכם גדול, רק מואס בחכמה מפני תאות לבו, כמיש תאזה נהיה תערב לנפש ותועבת כסילים סר מרע, והליץ ילוצץ על חקי החכמה מפני שלא ישיגם בדעת ברורה אבל אינו שונא דעת, ולא יליץ על דבר שבא עליו מופת, כמיש לקמן (י"ד ז'), ט"ו י"ב, ובכ"מ), אבל הכסיל שונא דעת, כמיש לקמן (י"ב כ"ג, י"ג י"ט ובכ"מ):

זוהר נשא קכו. - רבי אבא פתח לפרש מה שכתוב **לדוד ברכי נפשי את יהוה וכל קרבי את שם קדשו** פי' כל אברי הפנימיים גם הם יברכו את שם קדשו, והקדים ואמר **כמה אית ליה לבר נש לאסתכלא ולמנדע בפולחנא דמאריה** כמה יש לו לאדם להסתכל ולהתבונן במה שיוודע, וללמוד מה שאינו יודע, כדי לדעת איך לעבוד לקונו, **דהא בכל יומא ויומא פרוזא קארי** כי בכל יום ויום קורא המכריז, דהיינו מלאך הממונה על זה מצד המלכות מכריז, (ואף על פי שאוון הגשמי אינה שומעת את הכרוזים דלעילא, אבל נשמת האדם שומעת ומעוררת את האדם), **ואמר, עד מתי פתאים תאהבו פתי** עד מתי תהיו שוטים שאהבים פתיות, ועוד מכריז הקול **שובו בנים שובכים**, אתם בנים המורדים שובו אלי, **ארפא משובותיכם** למען שארפא ואסלח על המרידה שמרדתם בי, אבל **ולית מאן דירפין אודניה** אין מי שיטה אונו לשמוע ולציית אל המכריז, ולא יוכל האדם לטעון שלא שמעתי את הכרוז, כי הלא **אורייתא קא מכרזא קמייהו ולית מאן דישגח** גם התורה שהיא סוד התפארת שהוא תורה שבכתב, מכרות לפניהם כדברים האלו, ואין מי שישגח.

זוהר אחרי דף נח. - **וכרוזא כל יומא קארי עלייהו** וכרוז מן השמים קורא עליהם כל יום שובו בנים שובכים, ואף על פי שאין האדם שומע אבל נשמתו שומעת ומעוררת את האדם, **ונשמתהון אסרית בהון בכל יומא ולייליא** ונשמתם מעידה בהם יומם וליילה, **אורייתא ראמת קלין לכל עבר, מכרות ואומרת** וכן התורה מרימה קולה לכל צד, ומכרות ואומרת **עד מתי פתאים תאהבו פתי** פירוש עד מתי אתם אוהבים את הפתאות, ועוד מכרות התורה **מי פתי מי שאין בו תבונה, יסור הנה** יסור ממקומו ויבא הנה, וכן תקרא למי שהוא חסר **לב מכל וכל אמרה לו, לכו לחמו בלחמי ושתו ביינ מסכתי** אם אין לכם משל עצמכם, בואו הנה ואכלו בלחמי ושתו היין אשר מוגתי אני, והוא ענין מליצה לומר הלא חכמת התורה היא נחמדת מאירת עינים וחוננת דעת לההוגים בה, וכאילו מכרות ואומרת, כל הרוצה ללמוד יבא וילמוד, ואם צפון לבו משכל אני אשכילו דעה, (מנחם), **ולית מאן דירפין אודניה** אבל אין מי שיטה אונו, **ולית מאן דישגח** ואין מי שיעורר את לבו לשים לב להתעוררות שמעוררים אותו מלמעלה.

זוהר אחרי מות דף עב. ועיין תורה טו סוף אות ה' זוהר יתרו פה: ז: ובעש"ט עה"ת פרשת נח אות פח ופרשת ואתחנן מקור מים חיים שם אות לב.

זוהר אחרי מות דף עג. - בגין דאורייתא פלא שמה דקדשא בריך הוא לפי שכל התורה היא שמו של הקב"ה, **וכל את דאורייתא מתקשרא בשמא קדישא** וכל אות של התורה מתקשרת בשם הקדוש, לכן **וכל מאן דלא אתרשים ברשימא קדישא בבשריה** כל מי שאינו גורשם ברושם של ברית קודש בבשרו, **אסיר לאודעא ליה מלה דאורייתא** אסור להודיע לו דברי תורה, **וכל שפן לאשתדלא ביה** וכל שכן שאסור לעסוק עמו, כלומר להסביר לו דברי התורה עד שיבין, כי על ידי זה הוא מושך ומוציא את אותיות התורה לחוץ מן הקדושה ומשפיעם להקליפות רח"ל. (מ"ק ומפ"ט)

ר"ש פתח ... אורייתא דהיא קדש קדשים דקדשא התורה שהיא קדש קדשים של ישראל הקדושים, **שמה עלאה דקדשא בריך הוא** והיא שם עליון של הקב"ה, **על אחת כמה וכמה** שאסור למסור להם וללמדם. (מ"ק ומפ"ט)

.....**ובגין דאיהי גניזא עלאה יקרא, שמה ממש** ולפי שהתורה היא אוצר עליון יקר, דהיינו שמו של הקב"ה ממש, לכן **אורייתא פלא סתים וגליא פרוזא דשמה** כל התורה היא סתומה וגלויה בסוד שמו, כלומר כמו השם הוי"ה הוא סתום כי אסור להזכירו בכתבו, והוא גלוי על ידי השם אדני", כך היא התורה הקדושה כי בה פשט ויש בה סוד, **ועל דא ישראל בתרין דרגין איגון סתים וגליא** ועל כן גם ישראל הם ב' מדרגות דהיינו סתומה וגלויה כדמפרש ואיל.

דתנינן שלמדנו כי **תלת דרגין איגון מתקשרן דא ברא, קדשא בריך הוא אורייתא וישאל** שלש מדרגות הם המתקשרות זו בזו, שהם הקב"ה והתורה וישראל, כי הקב"ה נתן את התורה כדי לזכות את ישראל, **וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא** וכל אחת מאלו הג' בחינות, היא מדרגה על מדרגה, דהיינו סתומה וגלויה, כי **קדשא בריך הוא דרגא על דרגא סתים וגליא** ז"ל הוא מדרגה סתומה על מדרגה הגלויה שהיא המלכות, **לפי שז"ל מלוכנז במלכות, אורייתא הכי נמי סתים וגליא** גם התורה היא סתומה וגלויה, כי יש בה פשט ויש בה סוד, **ישאל הכי נמי דרגא על דרגא** וגם ישראל הם מדרגה על מדרגה, **הדא הוא דכתיב** זהו שכתוב **מגיד דבריו ליעקב תקו ומשפטיו לישראל, תרין דרגין איגון יעקב וישאל** הרי כי שתי מדרגות הם יעקב וישראל, **חד גליא וחד סתים** אחת גלויה שהיא מדרגת יעקב שבה אחוים בעלי הפשט, ואחת סתומה שהיא מדרגת ישראל שבה אחוים בעלי הסוד.

זוהר יתרו דף פה: - **תאנא, בשעתא דאתמר אנכי בשעה שנאמר אנכי, כל איגון פקודי אורייתא דמתאחדן במלכא קדישא עלאה** כל מצות התורה הנאמרות במלך הקדוש העליון שהוא ז"ל, **בספרא דא** כל המשה דכרות הראשונים, **פלחו הוין פלילין בהאי מלה** כלם היו כלולות במלה זו על אנכי, **כמה דתנינן** כמו שלמדנו **כל פקודי אורייתא מתאחדן במלכא קדישא עלאה** כל מצות התורה נאמרות במלך הקדוש העליון, **מנהון ברישא דמלכא ומנהון בידי מלכא ומנהון ברגליה** מהם נבלש המלך שהוא סוד הג"ה, ומהם נגופו שהוא הת"ת, ומהם נבדו המלך שהם החו"ג, ומהם נבלגו שהם הגו"ה, וגם יש מצות התלויות ביסוד ומלכות, **ולית מאן דנפיק מן גופא דמלכא לבר ואין מצוה שהיא מנוף המלך ולחוז, היינו מפלטוף ז"ל הכלול מרמ"ח אברים שבהם תלויות הרמ"ח מצות עשין, ומשם"ה גידים שבהם תלויות השס"ה לא תעשין, והם העשין ספירות, והמקיים אינו מצוה מתקן אותו האבר שבו תלויה אותה המצוה, והעובר אינו עבירה פוגם בגיד שנגד אותה העבירה.**

ובגין כך מאן דפשע בחד מפקודי אורייתא כמאן דפשע בגופא דמלכא לכן מי שפשע באחת ממצות התורה הוא כמי שפשע בגוף המלך **כמה דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים** פי' בגופות ההורגים, **הפושעים בי** רצונו לומר **בי ממש** כגוף ז"ל ממש, **ווי לחיביא דעברין על פתגמי אורייתא ולא ידעין מאי קא עברין** אוי להם לרשעים העוברים על דברי תורה ואינם יודעים מה שעושים, ר"ל אפילו שאינם יודעים עכ"ז פוגמים בשורש המצוה. **דאמר רבי שמעון, ההוא אתר דאיהו חב לגביה** אותו המקום והספירה שחטא כנגדו ופגם בו, **ההוא אתר ממש גלי חוביה** אותו מקום ממש מגלה את חטאו, כי משפיע דין למטה כדי ליפרע ממנו ע"י בעלי הדעים, **חב בקדשא בריך הוא, קדשא בריך הוא גלי חוביה** ולפי שחטא כנגד הקב"ה שהוא ז"ל, הקב"ה מגלה את חטאו **דכתיב יגלו שמים עונו**, (פי' מרוב צרות אשר יבואו עליו מן השמים, יהיה נגלה ונודע לכל שהוא רב פשע), **וארץ מתקוממה לו** (הארץ תקום עליו לאויב להפרע ממנו, כי שדהו לא תצמח וכדומה, מצודות), ומפרש **יגלו שמים עונו**, **דא קדשא בריך הוא היינו ז"ל הנקרא שמים, וארץ מתקוממה לו, דא פגסת ישראל** היא המלכות הנקראת ארץ שהיא המעגלת את החוטאים, וכן **תניא, שמים גליין חוביה דבר נש השמים שהוא ז"ל מגלים עונו על חסם מה שפגם במצות העליונות, ובשעתא דאיהו גלי חוביה** ובשעה שהוא מגלה חטאו, **ארץ עביד דינא** כבר נש המלכות עושה דין בצוהו האדם, **דכתיב וארץ מתקוממה לו** פירוש **למעבד דינא ביה** לעשות בו דין. (מ"ק ורמ"ג ומפ"ט)

זוהר יתרו דף צ: - ואמר הטעם שהכל כלול בעשרת הדברות **דהא אורייתא שמה דקדשא בריך הוא הוי** כי התורה היא שמו של הקב"ה, הוא הטעם הוי"ה הטלל את כל האלילות, **מה שמה דקדשא בריך הוא אתגליף בעשר אמירן** וכמו ששמו של הקב"ה נתקק בעשרת הדברות היינו בעשר ספירות, כי הטעם הוי"ה הוא כנגד החמשה פלטופי

נשמותיהם של כל ישראל ע"י שהם חלק אלוהי, ומבקשם שיחזרו אליו כולם/י, צ"ע משמע שבין ברמז ובין בקריאה ובין בבעיטה והכאה הכל הכוונה לתורה שמכרזת כנ"ל, וצ"ע איך התורה בועטת ומכה? ועיין בזוהר יתרו פח: הנ"ל, שאותו המקום והספירה שחטא כנגדו ופגם בו, אותו מקום ממש מגלה את חטאו, כי אותו מקום שפגם בו משפיע דין למטה כדי ליפרע ממנו ע"י בעלי הדינים, ולפי שחטא כנגד הקב"ה שהוא ז"א, הקב"ה מגלה את חטאו דכתיב יגלו שמים עונו, (פי' מרוב צרות אשר יבואו עליו מן השמים, יהיה נגלה ונודע לכל שהוא רב פשע), וארץ מתקוממה לו (הארץ תקום עליו לאויב להפרע ממנו, כי שדהו לא תצמח וכדומה, (מצדוה)), ומפרש יגלו שמים עונו, דא קדשא בריהו הוא היינו ז"א הנקרא שמים, וארץ מתקוממה לו, היא המלכות הנקראת ארץ שהיא המענשת את החוטאים, וכן תנא, שמים גליין חוביה דבר נש השמים שהוא ז"א מגלים עונו של אדם מה שפגם במדות העליונות, ובשעה שהוא מגלה חטאו, ארץ עבד דינא בבר נש המלכות עושה דין באותו האדם, דכתיב וארץ מתקוממה לו לעשות בו דין.

וע"כ כשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר, אזי מבין הקריאה ואפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר עדיין את הקול/י, ורגיל בו/י, כי זה סמוך היה אצל/י, הש"י, והיה שומע קולו

אלויות כטוע ועס עקר ספירות שזהם נכללה כל התורה וכל הנמצא וכל אשר ימצא, אף אורייתא אתגליפא בעשר אמיין אף התורה נחקקה בעשרת הדברות, נמצא שבעשרת הדברות נכללה כל התורה וכל הנמצאים.

ואמר אלן עשר אמיין אינון שמה דקדשא בריהו הוא אלו עשרת הדברות הם שמו של הקב"ה מפני שהם כנגד העשר ספירות, ואורייתא פלא שמה תד תוי וכל התורה כולה מיבראשית עד לעיני כל ישראל, הוא שם אחד קדוש שמה דקדשא בריהו הוא ממש שם הקדוש של הקב"ה ממש, ר"ל אם תסדר כל אותיות התורה יחד ותעשה מהם תיבה אחת גדולה, יצא מהם שם אחד של הקב"ה, וזה השם אינו כשאר כנויים שאינם שמו ממש, אלא בזה השם נכללו בו כל השמות וכל הכנויים וכל הפעולות, (וכתב הרא"ג וז"ל, דוק הפלא הזה שמבראשית עד לעיני כל ישראל הוא שם אחד קדוש, ועשרה שמות שאינם נמחקים הם ענפי שם הקדוש הזה), ופאה חולקיה דמאן דזכי בה אשרי חלקו של מי שזכה בתורה, כי מאן דזכי באורייתא זכי בשמה דקדשא מי שזכה בתורה זכה בשם הקדוש, מפני שכל מה שעוסק בתורה בהלכותיה או בפירושיה ופשוטיה ונסתריה ודרושיה, הוא עוסק בשם הקדוש, וכן הוא אלוהו בכל הספירות שמה יחד עם הקדוש, רבי יוסי אמר העוסק בתורה בקדשא בריהו הוא ממש זכי הוא זוכה ממש בהקב"ה, ר"ל שהוא ממש אחוז באין סוף ב"ה השוכן בתוך הספירות, דהא הוא ושמיה תד הוא כי הוא הא"ס ב"ה ושמו היינו עשר ספירות הם אחד, בריהו שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן כדור שמו דהיינו עקר ספירותיו, לעולם היינו הכתר, ולעולמי היינו הכמה וזניה, ועולמים היינו שבע ספירות, אמר, הוא כולל מכלל ועד סוף כמנוחל כפי האזינו דף רפה ע"ב.

כי לפי המבואר בישיחות שהתבודדות של רבינו היתה תעיתי כשה אובד, מבואר שגם הצדיק הגדול ביותר שאמר שאין לו במי להתקנא אלא בהקב"ה בלבד גם הוא צריך לעשות תשובה, תמיד, וגם עליו מכרזת התורה עד מתי פתאים תאהבו פתי.

כי ל"ק מנחה הלכה ז' אות מג - פי עקר התשובה היא על ידי בחינת פצל בנשתינו וכו', שהאדם צריך לשום אל לבו בכל יום שהיום יפנה השמש יבא ויפנה, וכן כל ימיו הם פצל עובר. ובפרט בשוואה ומבין בעצמו מה שנעשה עמו, ורואה שהדעת שהוא בחינת אור השמש מסתלק ממנו על ידי רבוי עוונותיו, שמחמת זה הוא עני מן הדעת, רק שיש לו איזה רשימו ונקדה מהדעת שעל ידי זה יש בלבו עדין איזה התעוררות לשוב לה' יתברך על ידי ששומע עדין קול הכרוז והרמזים שה' יתברך קוראו ומרמז לו לשוב. וצריך לשום אל לבו שרק עתה יש לו עת למחר למלט על נפשו. פי אולי ישפח גם את זאת. וכמו שכתב אדוננו מורנו זכרנו לברכה (בסימן רו) על פסוק תעיתי בשה אבד וכו' פי מצותך לא שכחתי עין שם. ועל ידי זה נתעורר לשוב בכל מה שיוכל אפלו בבחינת קרבן עני פנוקר לעיל. וכל זה הוא בחינת מנחה שהיא לעת ערב בשהיום מתחיל לערב ולהסתלק, שזה בחינת פצל בנשתינו נהלכת, שזה עקר בחינת התעוררות לתשובה פנוקר לעיל.

לק"ה נדריים הלכה ג אות כה - ובעוונותינו בגלות פלנו בצאן תעינו בחינת תעיתי בשה אבד, שנתעינו מן הדרך עד שאין אנו יכולין לשוב לדרך הישר למצא את דודנו הוא ה' יתברך. ואנו מבקשין את שאהבה נפשנו ואין יכולין למצאו בבחינת על משכבי בלילות דהיינו בגלות, בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתיו. פי כבר נתעינו כל כך עד שאין אנו שומעין את הקול ואפלו בששומעין לפעמים אין אנו מפידין את הקול. וכמו שכתב על פסוק, תעיתי, עין שם. וכן ה' יתברך, פנוקר, אינו יכול לקרב את עצמו אלינו כי עוונותינו מבדילים בינינו ובינו. וכמו שכתב, כי אם עוונותיכם היו מבדילים וכו'. והצדיק צריך לקרב ולחבר קדשא בריהו הוא ושכינתה לקרב כנסת ישראל לה' יתברך ואי אפשר לקרבה פי אם על ידי השלכת קולות שצריך להשליך הקול של ה' יתברך לכנסת ישראל לכל מקום שהם. וזה בחינת מה שמלביש את התורה בספורי מעשיות שזהו בחינת השלכת קול ה' יתברך לכנסת ישראל, כי כאן במקומו אין נשמע קול התורה והכרוז הגדול כלל, פי נדמה שמספר איזה מעשה בעלמא, אבל שם כשמייע למי שצריכין הוא שומע קול פרוז התורה היטב על ידי המעשה הזאת. נמצא, שהוא בחינת השלכת קול ה' יתברך שהוא קול התורה לכנסת ישראל. וכן להפך צריך להשליך קול תפלות של כנסת ישראל לה' יתברך. וזה בחינת מה שהצדיק מלביש התפלה בספורי מעשיות, כי מגדל הקטרוגים אי אפשר להעלות התפלה בפשוטו והוא צריך להלביש התפלה בספורי מעשיות, ואזי במקומו שמוציא הקול אין שומעין הקול כלל, פי נדמה שמספר מעשה בעלמא אבל למעלה במקומו שומע ה' יתברך על ידי זה קול תפלת עמו ישראל ברחמים שהוא קול כנסת ישראל ששולף אליו יתברך על ידי הצדיק פנ"ל:

כי אולי אפ"ל כי הלשון "ורגיל בו" קצת משמע שרגיל לעשות תשובה, בחי' דוד להבדיל משאול שהיה צדיק ודייקא מרוב צדקות לא היה רגיל בקול הקורא לו לשוב, ואילו דוד שהיה רגיל ליפול, היה גם רגיל מיד לשמוע את הקול ולשוב. דהיינו שיש כאן עוד רמז מדוע אדם מזקין בתעותו, כיון שמחזיק עצמו צדיק ואפילו כשזו אמת, זו טעות, כי אין צדיק בארץ אשר לא יחטיא את המטרה לפי מדרגתו, כמבואר בחי"מ שגם רבנו התבודד על עצמו תעיתי כשה אובד.

כ"ט כי זה סמוך היה אצל הש"י - "אצל הש"י" צ"ע הרי מדובר באדם תועה ומסתמא לא נעשה ברגע אחד אלא התחיל במחשבה עד שהגיע למעשה, אבל באמת מיד עיקר הבקשה צריכה להיות על המחשבות כמבואר בתורה מט יצ"ה הם המחשבות רעות, כי כשמגי למעשה זה כבר בחי' הזקין בחטאיו. וזה לשון אצל הש"י דייקא משמע מדרגה של דבקות וזיכרון דקדושה (באופן יחסי למה שהוא כעת) וכמבואר בתורה קח שעל ידי היסח הדעת ופניה אפילו באמצע התבודדות ודבקות מיד נעשה בחי' אחר באחור עם הקב"ה וצריך ניסור וכמ"ש הבעש"ט ע"פ "וסרתם ועבדתם" מיד כשסרה מחשבתו מהקב"ה היא עבודה זרה.

אצל הש"י - הרב שיק ז"ל בספרו זאת התורה פירש שככל שהאדם צעיר יותר ניתן לדבר עמו יותר בעבודת השם יתברך כי עדיין הוא זוכר מעולם הבא כי לא עבר זמן רב מאז שירדה נשמתו אל זה העולם ונתלבש בגוף עכור והגוף עדיין לא מגושם כל כך שיעלים ויסתיר

קול התורה, ועדיין לא שכח את הקול, ועדיין לא תעה הרבה באלו הדרכים האחרים התועים והנבוכים, וע"כ בקל אפשר לו לשוב [ל] כשנשמתו מעוררת אותו בייסורי מצפון והרגשה פנימית שהוא לא בסדר הוא מתעורר לשוב בתשובה, וכשנעשה אצלו שלא כסדר תולה זאת בעצמו ולא בטבע, וכשמקבל מכה לא כועס על המקל, אלא מודה ואומר שבטך ומשענתך המה ינחמוני, ינחמוני דייקא שהיא מחשבה אחרת/לא הפך הנגלה לעין, כי עדיין זוכר את קול התורה והמצוות שהם קול ה' הקורא לו מתוכו לשוב, שהרי בסמוך היה אצלו. והוא כמשל הרועה דהיינו הקב"ה שכאשר שה לבא' שה אחד משל לכל אחד מישראל תועה מהדרך, אזי תיכף הוא קורא אותו בקול התורה שהיא הקב"ה הנשמעת לנשמתו ע"י שהיא חלק אלוך, וכשהשה עדיין לא תעה הרבה מהדרך, אזי הוא מכיר הקול וחוזר אל הרועה/לא והולך אחריו תיכף. אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שכח את הקול ואינו מכיר בהל'. וגם הרועה מייאש עוד מלבקשו אפילו ע"י בעיטה או הכאה, כל שכן ברמו וקריאה, מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאתו, עד כאן המשל.

והכי נמי בנמשל הקב"ה מייאש מהאדם/לה, וכמבואר בשיחות שרבנו לא היה מקרב זקנים/לי, ומשמע שגם ייסורים על עוונותיו כבר לא היו באים עליו, שנדחו לאחרי פטירתו בגהנם. לכאורה קשה הרי הבת קול עד מתי פתאים וכו' ושובו בנים

ממנו את אור אלקותו יתברך ועדיין הגוף מוזכר ויכול לקבל מה שמדברים עמו לא כן כאשר כבר נזקן נתעבה ונתעבר גופו וכבר קשה לו לקבל את אורו יתברך.

⁹ ועיין בוצינא דנחורא לרבי ברוך ממובן עמ' יח במהדו' תש"י שפירש כך

לא כפרש"י בראשית ו' ו'.

¹⁰ גם בדפוס' א', ומתוצו אחד

לג' לרועה ולא לעדר כנ"ל שתשובה היא לשוב לאתר דאינטגלית מתמן

¹¹ בדפוס' - ב, בתקפא ובתולד - בה, ומתולד - בו

לה צ"ע כתיב לא ידח ממנו נדח,

ועיין לק"ה נשיאת כפים הלכה ד אות ז' - וְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁהֵשֵׁם יְתָרְךָ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הַכֹּל הוּא רַק מֵה שֶׁהוּא יְתָרְךָ חוֹשֵׁב מַחְשְׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ נֶדַח לְעוֹלָם. וְהוּא מַסְבוֹת מִתְּהַפֵּף לְפַעֲלָם, בְּאִפְסוֹ שִׁינּוּכָה הָאָדָם לְמַה שִׁינּוּכָה אִם יִרְצֶה. וְאִם לֹא עַל כָּל פְּנִים לֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד לְגַמְרִי, כִּי הֵשֵׁם יְתָרְךָ יִתֵּן הַבְּחִירָה לְאָדָם, אֲךָ אֵף עַל פִּי כֵן אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכוֹנוֹם לְבָרְכָה (קדושין ל). בְּכָל יוֹם יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר עָלָיו וְאֵלְמֵלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ הֵיחָ נּוֹפֵל בְּיָדוֹ וְכוּ'. וְיָמֵי שִׁנְכָנְסוּ אֵיזָה זְמַן בְּעִבּוּדֵת ה' יוֹכֵל לְרִאוֹת מִרְחוֹק פְּלֵאֵי פְלֵאוֹת, נְסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁהֵשֵׁם יְתָרְךָ עוֹשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּאִפְסוֹ שִׁיִּשְׁאֵר קִיָּם בְּקִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל וְכוּ':

לק"ה סעודה הלכה ד אות ז' - וְאִזּוֹ בְּשִׁמְמִשְׁךָ הַתּוֹרָה בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים בְּהַתְּקַשְׁרוֹת נַפְשׁוֹת הַשּׁוֹמְעִים. וְעוֹמֵד כְּרֵשׁ וּבִאֲבִיּוֹן לִפְנֵי ה' יְתָרְךָ. אִם יִתֵּן ה' יְתָרְךָ יִתֵּן וְאִם לֹא לֹא. וְאִינוּ לֹקַח הַתּוֹרָה בְּכַח וּבִאֲנֵס. אֲזִי עַל יְדֵי אֱלוֹ הַרְחֲמִים וְהַתְּנוּגִים הוּא יוֹכֵל לְקַרֵּב גַּם אֶת הַמְּרַחֲקִים בִּיְתוֹר שֶׁהֵם בְּחִינַת נְשִׁימַת עֶרֶב רַב שֶׁגַּם הֵם צָרִיכִין תְּקוּן כִּי לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נֶדַח וְסוֹף כֵּן סוֹף בְּיָדָיו יִתְתַּקְּנוּ כָּלֵם. אֲבָל אִי אֶפְשֶׁר לְקַרְבֵם וְלִהְיוֹתֵם לַתּוֹרָה בְּכַח וּבִאֲנֵס כִּי אִם בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים. כִּי יֵשׁ רִשְׁעִים שֶׁהֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוָהֶם וּבְמַחְשְׁבוֹתֵם הַרְעוֹת כָּל כָּף. וְהֵם רְחוּקִים כָּל כָּף עַד שֶׁאִי אֶפְשֶׁר בְּשׁוֹם שְׂכַל וּבְשׁוֹם בַּח לְקַרְבֵם לַה' יְתָרְךָ וְאִי אֶפְשֶׁר לְקַרְבֵם כִּי אִם עַל יְדֵי רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲרִיכַת אֲפִים, כִּי ה' יְתָרְךָ מְאֲרִיךְ אֵף לְרִשְׁעִים כְּדֵי שִׁיִּשְׁוּבוּ. וְצִרְיָה הַצַּדִּיק שִׁיִּאֲחוּ גַם כֵּן בְּבַחֲנֵיהּ זוֹ שֶׁל אֲרִיכַת אֲפִים. וּבְבַחֲנֵיהּ זוֹ שֶׁל אֲרִיכַת אֲפִים שֶׁל הַצַּדִּיק כִּלּוֹל מֵה שֶׁצִּרְיָה הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא יִהְיֶה דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה בְּשׁוֹם דְּבַר, רַק יִאֲרִיךְ אִפּוֹ עַל כָּל דְּבַר וְיִמְתִּין הַרְבֵּה לְרַחֲמֵי הַמְּרַבִּים בְּלֵי שְׁעוֹר, כִּי אֵף עַל פִּי שִׁפְנוּת הַצַּדִּיק בְּיָדָיו לְטוֹבָה שְׂרוּצָה רַק לְמֵלְאוֹת רְצוֹן ה' יְתָרְךָ. וּמַחֲמַת זֶה הוּא בְּהוֹל מְאֹד בְּהַדְבַר שֶׁחֲפֵץ. מַחֲמַת שִׁיּוּדֵעַ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יְתָרְךָ אֵף עַל פִּי כֵן אִסוּר לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה, כִּי צָרִיכִין לְהִיּוֹת כְּקִי בְּעִנְיָן זֶה מְאֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּקִי בְּרִצּוֹא וְשׁוֹב, כִּי צָרִיכִין לְרוּץ מְאֹד לְעִשׂוֹת רְצוֹנוֹ יְתָרְךָ. אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ שִׁיִּהְיֶה לוֹ אֲרִיכַת אֲפִים לְבִלְי לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה רַק יִמְתִּין לִישׁוּעַת ה', וּבִפְרָט בְּעִנְיָן הַתְּקַרְבוֹת רְחוּקִים כִּלּוֹל שֶׁה' יְתָרְךָ בְּעִצְמוֹ בְּכִיכּוֹל, צָרִיךְ לְחַשֵּׁב מַחְשְׁבוֹת וְתַחְבּוּלוֹת אֵיךְ לְקַרְבֵם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב, וְחַשֵּׁב מַחְשְׁבוֹת לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נֶדַח (שְׁמוֹאֵל ב יד) וּמֵאַחֵר שֶׁה' יְתָרְךָ צָרִיךְ לְחַשֵּׁב מַחְשְׁבוֹת עַל זֶה. בְּיָדָיו אֵין הַדְבַר כֹּא בְּנִקְל. וְכָל עִנְיָן הַשְּׂגִיאוֹת שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ בְּמַה שֶׁקָּרַב הָעֶרֶב רַב וּבְהַקְּאֵת הַצּוּר. הַכֹּל הֵיחָ בְּזוֹה. כִּי מַחֲמַת שְׂכַל יָמֵינוּ הֵיחָ מִשְׁתַּקֵּק מְאֹד רַק לְמֵלְאוֹת רְצוֹן ה' יְתָרְךָ וְהַשְּׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנְּגֵד וּמִסֵּר נַפְשׁוֹ רַק בְּשִׁבִּיל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהֵיחָ חֲפֵץ מְאֹד לְקַרֵּב כָּל הָעוֹלָם לַה' יְתָרְךָ וּכְמוֹ שֶׁאִתָּא בְּרַעְיָא מְהִימְנָא, וּבְגִין דְּכָל יוֹמָךְ וְכוּ', עֵין שֶׁם מְבָאָר שֶׁם שְׁמִשָּׁה כָּל יָמֵינוּ הֵיחָ חוֹשֵׁב שֶׁאִם הֵיחָ אֶפְשֶׁר לוֹ לְהִשְׁיב כָּל הָעוֹלָם לַה' יְתָרְךָ. הֵיחָ מְשִׁתְּדֵל בְּכָל כַּחוֹ לְהִשְׁיבֵם.

¹² עיין חיי מוהר"ן סימן תקמג - דרכו ה'ה, שלא ה'ה משתדל לקרב זקנים, רק בני-הנעורים. גם פעם השיב רבנו לזקן שביקש ממנו שיקרב אותו, איני יכול לקרב זקנים, וכו'.

ועיין ספר המידות - ערך צדיק פז. צדיק שקרב את האדם, והאדם הזה לא רצה לקרב את עצמו, מותר לו לדחות בידים: ועיין שיח שרפי קודש - ח"ב סימן תר - בעת שדחה ממנו רבנו בשתי ידיו את אחיו של רבי יצחק מחארשוואטע, פגש בחורו את מוהר"ן וספר למוהר"ן איך שדחהו רבנו. אמר לו מוהר"ן: זה נקרא לדחות! אותי אפלו היה רבנו דוחה בקורות הבגין האם הייתי עוזב את רבנו? דאס הייסט מידחה גיוען מיר אפלו ווען דער רבי וואלט מיר מידחה גיוען מיט דריקעס וואלט איך פון רעבן אנועק?

ובאמת צ"ע בזה כמו שהקשינו בתורה רטו מדוע משה רבנו קרב את הערב רב ואילו לרשעי ישראל הניח למות בג' ימי החושך. ותראנו שם שמי שלא חולק על הצדיק אפשר לקרבו, אבל החולק על הצדיק כורת את עצמו מהעץ ממנו מקבל חיות. ומשמע במקום אחר שהחולקים ממש ולא הנגררים, הם נשמות גויים והרע שבערב רב, והקב"ה מעמיד אותם בניסיון וע"י מכלה קוצים מן הכרם. ועדיין מי שיש בו טוב יחזור בגלגול עד שיתברר הטוב ממנו.

ועיין מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו - פרשת בראשית - קבלתי כי כל אותן אנשים מבני אומות העולם שמתגיירים, נפשם היתה מנפשות בני ישראל, וע"כ קרבם השם תחת כנפיו לבלתי ידח ממנו נדח, ומתוך זה אני אתעורר לומר כי גם נפשות המשומדים היו נפשות רשעי אומות העולם, והשם מסלק קוצים מתוך כרמו ודוחה אותן בשתי ידיים ותשובנה לצד יסוד שהוא צד שמאל ע"כ.

שובבים, קוראת תמיד, ומזה הכוונה שהקב"ה מתייאש מהאדם שהרבה לחטא, וראיתי מפרש/ל¹⁰ שכשהקב"ה מתייאש מהרשע, אזי הרשע שומע את הקול עד מתי וכו' ושובו בנים וכו', כמובא שחרטת הרשעים/ל¹¹ היא תמיד, אבל שומע עוד תוספת קול, כגון חוץ מאחר/ל¹², וכוונת הקב"ה לומר, אני איני קוראו, אבל אם ישוב בוודאי אקבלו, וזה לו לניסיון. **כֵּן כשכבר האריך זמן ח"ו ברשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקולקלים והתועים והמבולבלים, אזי קשה לו לשוב** והקב"ה מתייאש ממנו/ל¹³ **כנ"ל**, וכמאמר חז"ל עבר ושנה נעשה לו כהיתר/ל¹⁴, ועיין תורה נו אות ג/מ¹⁵ שמבאר רבנו שנעשה לו כהיתר היא הסתרה אחת,

¹⁰ **עיינ חיד"א** יוסף תהלות על תהילים קיט קעו – תעיתי כשה אובד בקש עבדך וכו'. אפשר לומר כמה שאמרו רז"ל דכשישראל אינם עושים רצונו של מקום נקראים צאן וכביכול הרועה הוא ה' וכמו שפירש רבינו מהרימ"ט ז"ל ה' רועי לא אחסר גם אמרו בפ"ב דחגיגה דיוצא ב"ק שובו בנים שובבים ובזמן אלישע היה אומר הבת קול שובו וכו' חוץ מאחר וכו' ופירש מורינו הרב שארנו גדול בדורו מהר"ר אברהם יצחקי זלה"ה דכונת הב"ק הוא שובו וכו' חוץ מאחר שאיני קוראו אך אם ישוב מעצמו אני מקבלו זה"ד וכמ"ש אני הדל במקום אחר בביאור לשון הירושלמי. והשתא דוד המלך ע"ה לפי רוב העונה שוייה נפשיה כמי שאינו עושה רצון דנמשל לצאן וזה שכתוב תעיתי כשה אובד ואתה כביכול הרועה ואם כן בקש עבדך על דרך שובו בנים כי ח"ו איני בסוג מה שעתידי לומר הבת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר. כי מצותיך לא שכחתי ואם כן בקש עבדך:

¹¹ **עיינ שיחות הר"ן** אות י' – הרשעים הם מלאים חרטות והם (עיינ שבט מוסר כה גדרים ט) אינם יודעים כלל מהו חרטה. כי זהו בעצמו שהם מתגברים בענין רשעתם, וזהו בעצמו חרטה. כי מחמת שבא בדעתם חרטות, על כן הם מתגברים ביותר ברשעתם כמו שני אנשים שנלחמים זה כנגד זה. שכשאחד רואה שחברו מתגבר נגדו, אזי הוא מתגבר ביותר כנגדו. כמו כן ממש כשהרע רואה שמתחיל איזה טוב להתעורר אצלם אזי הוא מתגבר ביותר והבן (עיינ שיחות ספורים סעיף עה):

ועיין תורה קנח ועיין עקידה שער טז. ערבי נחל ציין לנדרים ט: עיי"ש ר"ן כשהן תוהין נזרין. והישמח משה ציין לערובין יט: ועיין שבט מוסר פרק כה. ועיין בעש"ט עה"ת בחוקתי אות ז' בבאר מים חיים שם אות יד (ד"ה ובספר נוצר חסד)

¹² **כמבואר בחגיגה טו:** שאחר שמע מאחרי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר וע"כ התייאש מלשוב ונפל עוד יותר. ולכאורה צ"ע לפי המשל של רבנו כשהרועה מתייאש אזי מפסיק לקרא לשה שיחזור אלי, והכי נמי הקב"ה מפסיק לרמוז לו או לקרא לו ואפילו לבעוט בו, וא"כ איך שמע אחר הבת קול שובו בנים. לכן נראה כנ"ל שהבת קול שובו בנים היא נשמעת תמיד ורק שמי שלא ראוי לשמוע אותה אזי מנסים אותה בתוספת חוץ מפלוני.

¹³ **צ"ע אולי** דייקא לא חזר רבנו לשון זה כאן לומר שבאמת הקב"ה לא מתייאש מהאדם, אלא במשל ולא בנמשל.

¹⁴ **קידושין דף כ.** דתניא רבי יוסי ברבי חנינא אומר בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לטוף מוכר את מטלטליו שנאמר בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו וסמך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד לא הרגיש (שנענש עבור זה ולא שב תשובה) לטוף מוכר את שדותיו (מחמת עניות) שנאמר כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו (שוב לא ישים על לבו לחזור על עבירה שביד) עד שמוכר את ביתו (מחמת דחק) שנאמר כי ימכור בית מושב עיר חומה. מאי שנא התם דאמר לא הרגיש, (דמשמע שבידו להרגיש ולחזור בו) ומאי שנא הכא דאמר לא באת לידו (דמשמע שפשוט לתנא שלא יבוא בלבו להרהור תשובה עד שיענש בעונשים נוספים)? כדבר הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, הותרה לו, הותרה לו סלקא דעתך, אלא נעשית לו כהיתר (ולא עולה על לבו כלל שיש לשוב עליה).

יומא דף פו: אלא מה אני מקיים ככלב שב על קאו וגו' כדבר הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר (שכבר לא עולה על לבו שעבירה היא). (שב אל קיאו הוא משל לזה שחזר על העבירה הקודמת כי לא מאוסה לו, כיון נעשית לו להתר, אבל העובר וחוזר ועובר, דומה למקיא וחוזר ומקיא)

¹⁵ **תורה נו אות ג' – ועל כן צריך לעסק בתורה בפה דיקא, כי בשיצריכין לקרות את אחד בשמו צריך לקרותו בפה דיקא, ואי אפשר לקרותו בשמו במחשבה בעלמא. כן אי אפשר לקרות את חי החיים בשמו, כי אם על ידי הפה, ולא על ידי המחשבה לבדה. וזה שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (ערובין נ"ד): "כי חיים הם למוציאיהם" למוציאיהם בפה. למוציאיהם בפה דיקא, שעל ידי זה זוכה לחיים כנ"ל. נמצא על ידי עסק התורה, ממשיכין אריכות ימים, ואז זוכה לדעת. כי הדעת והשכל הוא בעצמו החיות כמו שכתוב (קהלת ז): "החכמה תתנה את בושליה", כי השכל הוא עקר החיות. ועל ידי זה הדעת, יכולים לקרב ולהוכיח את מי שיצריכין להוכיח: **פי יש שני הסתרות, ובשששים יתברך נסתר בהסתרה אחת, גם כן קשה מאד למצאו. אף אף על פי כן, כשהוא נסתר בהסתרה אחת, אפשר ליגע ולחתר עד שימצא אותו יתברך, מאחר שידע שהשם יתברך נסתר ממנו. אבל כשהשם יתברך נסתר בהסתרה הנהגה ידענו שההסתרה בעצמה נסתרת ממנו, דהיינו שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו אפי' אי אפשר ליגע כלל מהשם יתברך. וזה בחינת (דברים ל"א): "ואנכי הסתר אסתיר", דהיינו שאסתיר ההסתרה, שלא ידעו כלל שהשם יתברך נסתר. ואפי' בודאי אינו יכול למצא אותו יתברך, מאחר שאינו יודע כלל שצריך לבקש אותו יתברך, כי אינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו, כי ההסתרה בעצמה נסתרת כנ"ל: **אבל באמת אפילו בכל ההסתרות, ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה, בודאי גם שם מלבש השם יתברך. כי בודאי אין שום דבר שלא יהיה בו חיות השם יתברך, כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל. ועל כן בודאי בכל הדברים, ובכל המעשים, ובכל המחשבות, מלבש שם השם יתברך בביכול. ואפילו אם, חס ושלום, עושין דבר עברה, שהוא שלא כרצון השם יתברך, עם כל זה בודאי יש שם חיות השם יתברך, אף שהוא בהעלם ובצמצום גדול. והתורה היא החיות של כל דבר, נמצא שכל הדברים, ובכל המחשבות, אפילו מחשבה דבור ומעשה של עברה, חס ושלום, יש שם גם כן התלבשות התורה, אף שהוא בהעלם ובצמצום גדול, בבחינת הסתרות: **פי עבר ושנה נעשה לו כהיתר, כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (יומא פ"ו): דהיינו שעל ידי העברות הוא מהפך דברי אלקים חיים, ועושה צרופים אחרים בתורה, עד שנעשה מאסור היתר, כמו שכתוב (ישעיהו ה): "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע" וכו'. נמצא שאפילו בתוך העברות מלבש שם חיות השם יתברך, דהיינו אותיות התורה. רק שהוא בהעלם. דהיינו שמחמת העברות, הפך הצרופים של התורה, עד שנעשה מאסור היתר כנ"ל, עבר ושנה נעשה לו כהיתר, וזה בחינת הסתרה אחת. ובשששים יתברך נסתר ממנו בהסתרה אחת, דהיינו בחינה הנ"ל שנעשה לו כהיתר, גם כן קשה מאד למצאו, מאחר שכבר נעשה לו כהיתר. אבל עם כל זה אפשר ליגע ולחתר עד שימצא אותו יתברך שמו, מאחר שעל כל פנים יודע שנעשה לו כהיתר. על כן אף שהשם יתברך נסתר ממנו, ובכך נעשה לו העברות כהיתר. עם כל זה אפשר שישב אל לבו זה בעצמו, דהיינו מה שנפלא והגיע לבחינת נעשה לו כהיתר, ויבקש ויחתר עד שימצא מזה, מאחר שעל כל פנים יודע מזה שנעשה לו כהיתר: **אבל דע, שיש עוד בחינת הסתרה בתוך ההסתרה. דהיינו שההסתרה בעצמה**********

כי עב"פ יודע שנסתר ממנו, אבל יש הסתרה שבהסתרה שכבר לא יודע שנעשה לו התר, אלא הוא מישור גמור. ועיין מנחות כט/מ"ג) שאפילו השב מהסתרה אחת א"א שיחזור בתשובה אלא ע"י סיעתא דשמיא גדולה. ועיין מזה בתורה קיב:

וְדַע שְׂאוּמֵי הַדְּרָכִים הַמְּקוּלְקָלִים וְהַתּוֹעִים, כְּשֶׁאִדְמָה תּוֹעָה בְּהֵם חֵס וְשִׁלּוּם הַרְבֵּה מְאֹד, אִפְשָׁר לַפְעָמִים שִׁיתַּעֲה מְאֹד וְיִלְךְ בְּאֵלּוֹ הַדְּרָכִים הַנְּבוּכִים, וְאִזִּי דִּיּוּקָא מְרֻב תַּעֲוֹתוֹ בְּהֵם, יִתְהַפֵּךְ וְיִשׁוּב עַד שִׁיְהִיָּה סְמוּךְ מְאֹד לְמִקּוּמוֹ הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא יִהְיֶה רַק הַרְחָק מֵעַט/מ"ד) בֵּינוּ לְבֵין מִקּוּמוֹ הָרֵאשׁוֹן, וּבִקְלָה עַל יְדֵי נִסְיוֹן קָל יִשׁוּב/מ"ו) עוֹד לְמִקּוּמוֹ [מ"ז]/מ"ח).

לפי המבואר בלק"ה שזה סוד המולד וחצות שדייקא בתכלית ההסתרה אפשר להתקשר לקדושה הגבוהה ביותר, לכאורה כוונת רבנו כאן למה שחידש בתורה יב תנינא/מ"ט) שתכלית הריחוק ונפילה למקומות המטונפים ביותר של כפירה, העצה היא לצעוק "איה" וצעקה זו מחברת אותו לשרש הבריאה לבראשית מאמר הסתום שמשם החיות גם למקומות המטונפים.

נסתרת, שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו, דהיינו שאינו יודע כלל שנהפך אצלו האסור להתר, רק כל הדברים רעים דומות לו למישור גמור, חס ושלום. הינו אם, חס ושלום, אחר שעבר ונשנה, עושה יותר עברות, חס ושלום, אזי נסתר ממנו אפילו זאת שידע שנעשה לו כהתר, רק שאינו יודע כלל משיש נרנוד אסור, והכל הוא ישר בעיניו. וזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה, שההסתרה בעצמה נסתרת כנ"ל. ובקצת גם בתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה, גם שם מלבש השם יתברך, דהיינו אותיות התורה, כי בלעדיו אין חיות לשום דבר כנ"ל. רק שעל ידי רבוי העברות הפך דברי אלקים חיים לגמרי, עד שנהפך אצלו מחכמות התורה לפתיות. עד שאינו יודע כלל אפילו זה בעצמו שנעשה לו כהתר כנ"ל, שזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה כנ"ל:

מנחות דף כט: כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי, מאי דכתיב בטחו ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים, אמר ליה כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא, אמר ליה אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה, כדדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י, אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י, כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם והוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד, ומפני מה נברא העולם הזה בה"י, מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ומיט תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא, כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא לטהר מסייעין אותו, בא לטמא פותחין לו, ומיט אית ליה תאגא אמר הקב"ה אם חוזר [בו] אני קושר לו קשר.

^מ בתורה-באלו (בתקפת בורג ש' נדמית לב)

מ"ז ע"ע שנקט כפל לשון סמוך מאד למקומו הראשון, ורק הרחק מעט לבין מקומו הראשון, משמע סמוך ולא סמוך ממש, ואולי לרמוז שאין הכוונה לדביקות אחר באחר שם הוא חיבור ממש עד שצריך ניסור כמבואר בתורה קח, מאידך אולי אדרבה בוודאי אינו דומה לאחור באחור שכיון שצריך ניסור אין זה שבקל ישוב למקומו, המבואר בסמוך.

מ"ח עיין לק"ה ברכת הריח וברכת הודאה הלכה ד אות מה – וזהו בחינת של כל הנופלים מעבודת ה' יתברך שעל ידי כל מה שפוגמים איזה פגם. או שעוברים איזה עברה חס ושלום, נופלים יותר ויותר. ואם פגם מה יהיה הסוף וכי אפס תקוה, אף הכל על פי הנ"ל שפשה יתברך רואה שאיזה אדם מתרחק מעבודתו ופוגם איזה פגם או שעובר חס ושלום, איזה עברה אזי הקדוש ברוך הוא מרחק אותו ונופל יותר, כי הבא לטמא פותחין לו, אבל אם פגם חס ושלום, אפס תקוה ולא היה באפשר לשום אדם לשוב לעולם מאחר שכל פעם נופל יותר חס ושלום, אבל ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו, כי בשהאדם נופל על ידי חטאים למקום הרחוק מהקדושה, אזי ה' יתברך מזמין לו שם רמזים לפי אותו המקום ומזמין לו איזה זכות שיכול לזכות בזה המקום הרחוק דיקא. וזהו הנסיון והבחירה שלו. ואם יזכה שם לזכר בה' יתברך. ולעשות שם מה שיוכל מה שמרמוז לו ה' יתברך בכל מקום שהוא. בקל יוכל לשוב לה' יתברך, כי לפי המקום הזה יכול לזכות בעבודה קטנה לעשות נחת רוח ותענוג ושעשוע גדול לה' יתברך. מה שלא היה זוכה במקום קדוש ביותר, כי ה' יתברך מקבל תענוג ושעשוע גדול מאד בשעולה לפניו איזה עבודה ממקום הנמוך ורחוק מאד כמובן בדברי חכמינו וזכרונם לברכה כמה פעמים. בבחינת כד אתי יתרו ואמר כי עתה ידעתי וכו', כדן אסתלק ואתיקר שמא דקדשא בריך הוא עלא ותתא. וזה סוד גלות ישראל בכלל. ובפרטית הנפילות של כל אדם ואדם כנ"ל שזהו עקר הגלות, כי כל מה שנופל למקום נמוך ורחוק מהקדושה יותר יש לו שם איזה עבודה ונחת רוח לעשות לה' יתברך, מה שאינו זוכה לזה אפילו צדיק גדול וכנ"ל. ועל ידי זה מעלה כל הניצוצות והקדושות שנפלו לשם למקום הטמא הזה, כי יש כמה וכמה ניצוצות הקדושות שנפלו משנים קדמוניות הרבה לעמקי עמקי הקלפות מאד מאד.

^מ עיין לק"ה ר"ח הלכה ג'

מ"ט ליקוטי הלכות ראש חדש הלכה ג אות ב' – וזהו בחינת מה שכתב רבנו גרא יאיר, על פסוק, 'תעיתי בשה אובד'. וכו' בסימן (רו) שבשארם נבון ותועה מאד מאד בדרךים המקלקלים חס ושלום, לפעמים הוא תועה כל כך עד שמקרב מאד אל הקדושה ועל ידי נסיון קל יכול לחזור אליו יתברך, אף מחמת שנתרחק מאד ממנו יתברך זמן רב, על פן אינו שומע קול הכרוז, עין שם. אבל בשיש חכם גדול כנ"ל שידע ומשיג דעת הנ"ל ויוכל לכונן את השעה, הוא יוכל לקרב אותם או דיקא בשמגיעין לתכלית הירידה כנ"ל, כי אזי סמוכין מאד אליו יתברך רק שאינו שומע קול הכרוז, אבל על ידי דעת החכם הנ"ל הוא מגלה ההסתרה כנ"ל ואזי שומע קול הכרוז בבחינת אורחיתא מברות קמיהו כנ"ל:

מ"ט תורה יב תנינא – ועל פן בשאדם נופל, חס ושלום, לבחינת מקומות אלו, דהיינו לבחינת מקומות המטונפים, ונופל לספקות והרהורים ובבלולים גדולים, ואזי מתחיל להסתפל על עצמו, ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך, ושואל ומבקש איזה מקום כבודו, מאחר שרואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך, מאחר שנופל למקומות אלו, רחמנא לצלן, וזהו עקר תקונו ועלייתו, בבחינת 'ירידה תכלית העליה', המובא בספרים. כי איזה מקום כבודו זה בחינת הכבוד עליון של המאמר העליון, דהיינו המאמר סתום בראשית כנ"ל, שמשם נמשך חיות למקומות האלו. נמצא בשמבקש ומחפש איזה מקום כבודו, בזה בעצמו הוא חוזר ועולה אל הכבוד העליון, שהוא בחינת איזה, שמגדל הסתרתו והעלמו הוא מחיה מקומות הללו, ועכשו, על ידי שהוא נפל לשם, ואזי מבקש איזה מקום כבודו. ובהו חוזר ומדבק עצמו לשם, ומחיה את נפילתו, ועולה בתכלית העליה:

ואולי זה הניסיון קל דהיינו הניסיון להאמין שדבר קל כזה כל כך מועיל. אלא שכיון שמדובר בתכלית הריחוק מסתמא הכוונה שהוא כבר בהסתרה שבהסתרה דהיינו שנעלם ממנו גם שהוא בהסתרה, וא"כ למה שיחפש עצה שוב. אלא שקושיא זו צריך לשאול בתורה יב תנינא, אבל האמת נשמת יהודי רחוק אין לה שקט ומרגישה חוסר שאין לו מילוי, ואם יגלה את הצדיק שיאמר לו תצעק איה! מיד יצעק בתקווה שיסתיימו ייסורי הנפש שלו.¹⁷

בלק"ה ר"ח ג' מוהרנ"ת מבאר עפ"י תורה נו/כ"א וטורה זו ועפ"י המבואר בכוונות שבחצות לילה היא תכלית התגברות הדינים והחשכות של המלכות, ועפ"י העץ חיים שהחשכות היא מריבוני אור כידוע סוד שבירת הכלים בעולם הנקודים, מבאר את סוד החצות לילה, וסוד המולד ויציאת מצרים. כמו שבמצרים דייקא בתוקף הטומאה וההסתרה, אי אפשר היה שיתגלה אלא בחי' אני ולא מלאך, כך בחצות שהוא תוקף ההסתרה נעלם שם תורה גבוהה, סתרי תורה שהם הקב"ה בעצמו, וזה סוד המולד, שאז הלבנה נעלמת לגמרי, דייקא אז היא בתכלית הקרוב לשמש, וכמבואר בתורה כאן שתכלית הריחוק היא תכלית הקרוב. אבל צריך חכם גדול היודע סוד העיבור כדי לכוון הזמן ולגלות אור החכמה הנעלם שם ולומר מקודש מקודש.¹⁸ הכי נמי עת נקודת חצות, דהיינו לדעת מתי היא תכלית הריחוק וההסתרה של המלכות שהיא שש שעות מצאת הככבים, יודע למעשה רק צדיק הדור, ואילו מרוב העולם למעשה זה נעלם. כי חצות הוא סוד נעלם כל כך עד שהיה צד לומר שאפילו משה רבנו לא ידע אותו.¹⁹ נמצא שמוהרנ"ת מבאר לנו שמעלת הקירוב שמרוב ריחוק, הוא סוד נעלם מאד לדעת מתי הוא רק לרגע קט שאינו בזמן כלל כמו חצות שאינו זמן אלא אור שמאיר מבין שני חצאי הלילה, הכי נמי מיד כשמגיע לתכלית ריחוק הוא כבר מתחיל להתרחק יותר ורק צדיק גדול יכול לכוון הרגע שלפני כדי שהאדם יבין עצמו לתשובה באותו הרגע. אבל האדם בעצמו אדרבה דייקא אז הוא קרוב ביותר לייאוש, ובלי צדיק אמת בוודאי יאבד הכל.

מוהרנ"ת מבאר את הסוד הזה בד' בחי' שהן מולד וחצות ויציאת מצרים ותשובה, וכאן רבנו מדבר מתשובה שאדם שהתרחק מהקב"ה הקב"ה קורא לו תמיד לשוב, ותחילה שומע ויצרו מתגבר וכשמתרחק יותר כבר לא שומע, וברוב הזמן והריחוק חוזר להיות סמוך ולשמוע את קול ה' הקורא לו בקול חזק.

אבל (אליה וקוץ בה, כי) **כשהשם יתברך קוראו ומזמין לו הנסיון** /²⁰ ולעזוב תאוותיו ולקבל עול תורה, **אינו מכיר בקול, ואינו חושש לשוב למקומו**, משמע כביכול שמצד המרחק שומע היטב את הקול התורה מכרות עד מתי, אבל מצד הזמן כבר שכח שהיא קולו של הקב"ה הקורא לו, אבל כיון שכנ"ל הוא קול רוחני הנשמע מנשמתו ללב, אולי כבר לא נשמע כלל כיון שלא מכירו.

וזה הוא החילוק שבין עול ימים /²¹ ודהיינו בין אדם צעיר **לזקן, כי מי שעדיין בבחירתו ועדיין לא הזקין בחטאיו, אפשר לו יותר לשוב** /²² **מהזקן** שכבר הזקין בחטאיו, **מחמת שעדיין הוא סמוך**

¹⁷ וצ"ע שגם מוהרנ"ת לא מבאר שיש קשר בין שתי התורות האלה ונ"ל כיון שבתורה זו העניין הזה הובא דרך אגב ולא עיקר וצ"ע. ואולי כי סוד "איה" התגלה לרבנו מאוחר יותר שהרי נדפס בחלק ב' של הספר, הרי שלא התגלה אלא אחרי שנת תקסח שאז נדפס החלק הראשון. ומוהרנ"ת מעצמו לא רצה לחדש זאת וצ"ע.

¹⁸ תורה נו אות (ד) ודע, שהתורה המלכ"ש תוף ההסתרה שבתוף הסתרה, היא תורה גבוהה דייקא, הינו סתרי תורה. כי מחמת שהיא צריכה להתלבש במקומות נמוכים כאלו, הינו אצל אלו שעברו הרבה, עד שנסתרו מהם בהסתרה שבתוף הסתרה, על כן חשב השם יתברך מחשבות לבלי להלביש שם פשטי תורה, לבל יוכלו הקלפות לינק משם הרבה, ויהיה הפגם גדול מאד. על כן הוא מסתיר ומלביש שם תורה גבוהה דייקא, סתרי תורה, שהיא תורת ה' בעצמה. כפי שלא יוכלו הקלפות לינק משם הרבה. בבחינת (שמות י"ב): "ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך, אני ולא השליח, אני ה' ולא וכו'". כי בארץ מצרים ששם מקום הקלפות מאד, על כן שם דייקא מלכ"ש ומסתיר השם יתברך בעצמו הינו תורת ה' ממש, סתרי תורה. על כן דייקא מההסתרה שבתוף הסתרה, כשחוזר ומהפכה לדעת, נעשה ממנה דייקא תורת ה' ממש. כי שם נסתרה תורת ה', סתרי תורה כנ"ל:

¹⁹ הכי נמי זמן המולד המדוייק נעלם מרוב העולם כמו שנעלם מהם שאז הוא הזמן ועת רצון בחי' חצות לילה להתפלל על התשובה

²⁰ ליקוטי הלכות ראש חדש הלכה ג אות ה' – ואזי בחצות הוא התגלות הדעת ועלית בחינת המלכות כנ"ל ועל כן צריכין לזה צדיק וחסד גדול מפלג מאד שיהיה יודע לכוון חצות אימת. כמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה בזה עד שעלה על דעתם שאפלו משה לא היה יודע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בברכות, ודוד מי היה יודע חצות אימת מפדי משה לא היה יודע, דכתיב, "בחצות הלילה אני יוצא בתוף מצרים וכו'". ומסקו שם, שמשא היה יודע אלא כפי שלא יטעו וכו', כי חצות הוא בחינת התגלות ההסתרה בעת שהיא בתכלית המעוט דייקא כנ"ל, לזה צריכין בקיאות גדול מאד, שזה בחינת בקיאות סוד העבור, בחינת קדוש החדש כנ"ל. ועל כן אין מי שיוודע מזה כי אם מי שהוא בבחינת משה ואפלו משה רבנו, עליו השלום, בעצמו נתקשה בקדוש החדש שהוא בחינת חצות כנ"ל, כי צריך לזה בקיאות גדול כנ"ל. ועל כן היתה גאלת מצרים בחצות, כמו שכתוב, "בחצות הלילה אני יוצא בתוף מצרים". כי חצות היא בבחינת יציאת מצרים כנ"ל. וזה שנסמך חצות לקדוש החדש, כי פסוק החדש וכו' סמוך לפסוק בחצות וכו' הנ"ל, כי הם בבחינת אחת כנ"ל.

²¹ צ"ע לאיזה נסיון מתכווין רבנו. ובפשטות עצם התשובה היא נסיון, אבל כיוון שכתב נסיון אולי הכוונה לנסיון אחר לבד מעצם התשובה.

²² ישעיה פרק סה (ב) לא יהיה משם עוד עול ימים וזקן אשר לא ימלא את ימיו כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן מאה שנה יקלל: מצודות דוד (ב) לא יהיה משם – לא יצא משם לקבר אדם שהוא קטן בשנים ואף הזקן קצת שלא השלים כל ימיו ולא ימות גם הוא כי אז יאריכו ימי האדם באריכות נפלא. כי הנער בן מאה שנה ימות – ר"ל אם ימות מי בן מאה שנים יאמרו עליו נער מת. והחוטא – הנחסר מן העולם כשיהיה בן מאה שנה לקללה תחשב כי עודו נער לפי מרבית חיי האנשים שיהיה או וכפל ענין במ"ש:

מצודות ציון (ב) עול ימים – קטן בימים והוא מלשון עולל וכן התשכח אשה עולה (ישעיהו מט).

ירמיה פרק מד (ז) ועתה זה אמר ידוד אלהי צבאות אלהי ישראל למה אתם עשים רעה גדולה אל נפשתכם להכרית לכם איש ואשה עולל ויונק מתוף יהודה לבלתי הותיר לכם שארית:

מצודות ציון (ז) עולל – ילדים רכים:

למקומו הראשון ולא שכח את הקול הקריאה, ומבואר בחי"מ¹³ שעל כן רבנו לא היה משתדל לקרב זקנים אלא רק בני נעורים, כי הנערים קל יותר להשיבם להשמע ית'. וצ"ע הרי מבואר כאן להפך שזקן, דייקא רוב התרחקותו הביאה אותו להיות סמוך מאד להקב"ה, אלא ששכח את קול הקריאה אבל א"כ לכאורה זה יזכיר לו הצדיק. ומדוע גם הצדיק מתיימש ממנו?

ונראה כוונת רבנו לומר שרוב הזקנים עדין לא התרחקו כל כך עד שנעשו סמוכים, דהיינו שהם גם לא מספיק קרוב כדי לזכור הקול קורא, ולא מספיק רחוק כדי שבניסיון קל ישובו.

ואולי זה הטעם שרבנו עסק עם הג' אפיקורסים הגדולים שהיו באומן, כי הם כבר היו ממש רחוקים מאד עד שהסכימו ביניהם שלא להזכיר שם ה', שזה תכלית הריחוק והזיקנה בחטאי, ואולי על כן אעפ"כ הצליח רבנו לעורר בהם הרהורי תשובה.

או אולי כוונת רבנו שאמנם אע"פ שהמתרחק ביותר הוא גם הסמוך ביותר, אבל כיון שלא מכיר הקול קורא של התורה שמכרות עד מתי פתיים תאהבו פתי, לכן כמעט אין לו תקנה לשוב כראוי באמת, ואפילו ע"י שהצדיק יעזור לו, כי הצדיק אע"פ שיכול לעזור, אבל לא רוצה לבטל הבחירה, (כדמשמע בחי"מ תקמג הנ"ל), ולכן גם הג' אפיקורסים לא חזרו בתשובה לגמרי.

אבל עיין לק"ה ר"ח ג' ב' – בשיש חכם גדול כנ"ל שיודע ומשיג דעת הנ"ל ויוכל לכונן את השערה, הוא יוכל לקרב אותם אָז דיקא בְּשִׁמְגִיעֵין לְתַבְלִית הַיְרִידָה כְּנ"ל, כִּי אֲזִי סְמוּכִין מְאֹד אֵלָיו וְתַבְרַף רַק שְׂאִינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹל הַכְּרוֹז, אֲבָל עַל יְדֵי דַעַת הַחֶכֶם הַנִּזְכָּר הוּא מְגַלֵּה הַהִסְתָּרָה כְּנ"ל וְאֲזִי שׁוֹמֵעַ קוֹל הַכְּרוֹז בְּבַחֲיַת אוֹרְיָתָא מְכַרְזֵת קְמִיהוּ כְּנ"ל: וצ"ע האם מוהרנ"ת מתכוון גם לזקן ממש, או רק לצעיר שתעה ובכח הצדיק יזכה לדעת וישמע את הכרוז. ומדלא חילק נראה כוונתו גם לזקן. מאידך מבואר בחי"מ שרבנו לא קרב זקנים. וצ"ל שיש חילוק בין הזקנים, שיש זקן צעיר ברוחו. או אולי חילוק בין זקן ממש לצעיר שהזקין בחטאי.

וזה רמוז בפסוק בתהלים סוף פרק קיט הנזכר בתחילת התורה,

¹³ לק"ה מנחה הלכה ה' אות ו' – כי בודאי עקר העבודה צריכין להתחיל בימי הנעורים דיקא, כי טוב לגבר כי ישא על בנעוריו וינקותא כלילא פורדא. וכמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה (בהא"ב הישן אות ת תשובה סימן עג) שיום אחד שהאדם עובד את ה' יתברך בימי נעוריו יקר יותר מכמה שנים בעת זקנתו. וכן שמעתי מרבנו זכרוננו לברכה כמה פעמים שהעקר הוא לקרב לה' יתברך בני הנעורים דיקא, כי הזקנים קשה להשיבם מהנערים. וכמבאר בספר הא"ב (החדש אות ת תשובה סימן ד), וכמו שמבאר בהתורה תעיתי כשה אבד (בסימן רו) עין שם.

¹⁴ חיי מוהר"ן סימן תקמ"ג – גם דרכו היתה, שלא היה משתדל לקרב זקנים, רק בני-הנעורים, כמובא בהאג"ה-בית (ספר המידות ערך תשובה ח"ב, סעיף ד'), שהנערים בקל להשיב אותם להשמע-יתברך מן הזקנים. וכן ספר לי זקן אחד על עצמו, שפעם אחת, כשהיה אצלו על חג השבועות בזאטלב, אז אמר לרבנו זכרוננו לברכה: "רבנו, קרבו אותי אליכם!" השיב לו רבנו זכרוננו לברכה: "איני יכול לקרב זקנים!" אחר-כך שחק רבנו קצת ואמר לו: "תאמרו, שפך הוא האמת, שאיני יכול; בודאי אני יכול לקרב גם זקנים!" אב"ל אף-על-פי-כן לא נתקרב זה הזקן היטב לרבנו כמו בני-הנעורים. וכן מבאר בהתורה "תעיתי כשה אבד", בלקוטי א', בסימן רו, החלוק שבין עול-זמים לזקן, עין שם. וכן שמענו וראינו כמה פעמים, שקשה לקרב הזקנים:

תעיתי כשה אובד, אהיינו שתעיתי מהדרך הישר כשה אובד הנוטה מהדרך שנפרד מהעדר ומתרחק מהרועה ונאבד ממנו כנ"ל [ב] ש' שאין הכוונה שנאבד לגמרי אלא נאבד ומחפשים אותו להשיבו, עכ"פ עד שמזקין בחטאיו כנ"ל – שאז הקב"ה מתייבש ממנו, ע"כ אני שואל מלפניך, בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי, היינו שתמהר לבקשני, כל זמן שאני זוכר עדיין את הקול¹ הקריאה של התורה והמצוות. וזהו שאומר דוד המלך בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי, שתמהר לבקשני תיכף, כי מצוותיך לא שכחתי עדיין, ועדיין אני מכיר את קול הקריאה של המצוות שהם התורה. ע"כ בקשתי שתרחם עלי לבקשני מהרה מיד, כל זמן שעדיין לא שכחתי את מצוותיך, רהיינו שעדיין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות. צ"ע מדוע דוד המלך מתפלל על זה? הרי הקב"ה תמיד מבקש את התועים ומתרחקים ממנו, ותמיד תורה מכרזת עד מתי וכו' י', וא"כ מה מבקש דוד המלך יותר מזה? וצ"ל שמבקש אל תניחני לתעות עד שאשכח את קולך, רהיינו שתתווסף לי הסתרה על ההסתרה, ואזי לא אשמע כלל את קולך. אלא שא"כ לכאורה היה לו לומר אחוז בעבדך שלא אתעה יותר, ומאי "בקש עבדך", שהרי לבקש הקב"ה מבקש תמיד, אלא שלא מועיל.

ויש לומר שכוונת דוד המלך שהקב"ה ישמור אותו מעבירה שלא יתעה ואם תעה מיד יסייע לו להתעורר בתשובה ולא רק יקרא לו כנ"ל. ואין להקשות מברכות לג. שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שהרי אמרו חז"ל ביומא לח: הבא ליטתהר מסייעין אותו. ואמרו במכות י: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (כמבואר במהרש"א ברכות י.). ועיין ע"ז דף ה. שמשא רבנו אמר לישראל שהם כפוי טובה על שלא בקשו מהקב"ה יראת שמים. והקשה המהרש"א מברכות לג. שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ותרץ שכמה כתובים מבואר בהם שהקב"ה יכול להטות לב בני"א לטובה.²

¹ בדפדפן - אמת שתעיתי אבל בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי... ועיי' ש"ס 121 טור ב שמכאן כתוב שם בקצור ובקפא מוהר"ת החיב לבאר יותר.

² עיין סנהדרין קט: ריב"ב לומר מפסוק זה שאביהה היא דבר המתבקש. והפליח ציין ללק"ה אומנין סוף הלכה ד'

³ סנהדרין קט: עם ביאור שוטנשין - ת"ר עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר "ותכס עליהם הארץ" בעולם הזה, "ויאבדו מתוך הקהל" לעולם הבא, דברי רבי עקיבא. רבי יהודה בן בתירא אומר (אע"פ שנאמר בהם לשון אבדה) הרי הן כאבידה המתבקשת (שבעליה מחפשים אותה ומוצאים אותה לאחר זמן, והרי הם באים לעוה"ב), שנאמר (תהילים קיט-קעו) "תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי" (כי בני קרח לא שכחו מצוות ה' וכמ"ש כי כל העדה קדושים, לכן דוד התפלל עליהם שאע"פ שתעו בדרכם ואבדו מתוך הקהל, יבקש אותם ה' ויחזירם אליו כלומר יביאם לעוה"ב. ויש להניח שתפלת דוד התקבלה, כך פרש"י שכוונת דוד בפסוק הזה הוא על קרח ועדתו. אבל מהרש"א פירש שכוונת דוד היא על כל ישראל שיצא לגלות, וללמד שלשון אבדה אינה בהכרח בלין אלא גם על דבר שנאבד ומחפשים אותו ומוצאים, אמנם עדת קרח ביניהם).

ליקוטי הלכות חו"מ הלכות אומנין סוף הלכה ד - וזהו שאמרנו במדרש רבה פרשת קרח, רבי יהודה בן בבא אומר: עדת קרח עתידה לעלות, כתיב, ויאבדו מתוך הקהל. בדרך הוא אומר, תעיתי כשה אובד בקש עבדך וכו'. מה אבדה שנאמר בדרך עתידה להתבקש, אף כאן אבדה העתידה להתבקש וכו', היינו שעקר תקון קרח ועדתו הוא על ידי זה בעצמו על ידי בחינת דוד המלך שיסד ספר תהלים ועל ידי כל העולם אליו והולכים בדרךיו ועוסקים בספר תהלים ובתחנות ובקשות הרבה ובשיחות והתבודדות הרבה בינים לבין קולם וצווקים בכל פעם תעיתי כשה אובד וכו'. כי כל מי שחש על נפשו ויבין בעצמו כמה צריך לעצק תעיתי כשה אובד, אם דוד המלך שהיה צדיק כזה צעק תעיתי כשה אובד, מפל שכן וכל שכן אלף אלפי ורבי רבבות קל וחמר כמה אנו צריכין לעצק צעקות כאלה וכאלה אולי נוכל למצא עצמנו וכו'. ומי שהולך בדרך זה הוא מתקן פגם קרח שפגמו בזה, כי הם חלקו על פסופין טובים הנ"ל שהוא בחינת הדרך של תפלה והתבודדות שזהו עקר שלמות הצדיק האמת, על פן על ידי בחינת תעיתי כשה אובד, היינו על ידי בחינת דוד והנלוים אליו העוסקים בזה לבקש מה' יתברך שיבקש אותם וישיב אבדתם וכו' שהם זוכים בנדאי להתבקש, כמו שאמרנו במדרש שאבדה הנאמר בדרך עתידה להתבקש על ידי זה, גם בחינת עדת קרח שנאמר עליהם, ויאבדו מתוך הקהל, כי הרבה הרבה אנשים נאבדים משני עולמות על ידי שאוחזים במחלקת על הפשרים הנ"ל, כי בכל מקום שיש מחלקת יש גם ניצוצי קרח דתן ואבירם פמובא. אבל אף על פי כן סוף כל סוף הם עתידים להתבקש על ידי עבודתם של אלו הפשרים ודיקא העוסקים בתהלים והתבודדות וכו' וצווקים בכל פעם תעיתי כשה אובד וכו' שעל ידי זה הם בודאי עתידים להתבקש וגם יעלו כל החולקים והרחוקים פי' שובו המה אלינו ואנחנו לא נשוב אליהם פי' אמת ה' לעולם:

¹ מתוצו - מצותך

² את הקול הקריאה - צ"ע לכאורה צ"ל את קול להקריאה

³ מתוצו - מצותיך

⁴ עיין תורה נו אות ג' - ותכף, כשיודעין שהשם יתברך נסתר שם, על ידי זה בעצמו נתהפכה ההסתרה שבתוך ההסתרה, ונעשה ממנה דעת, והחזרה התורה שנסתרה כאן, לדעת, מאחר שידע שהשם יתברך נסתר שם. ובין שחזר ההסתרה שבתוך הסתרה לדעת, ונעשה ממנה תורה, אזי התורה בעצמה מוכיחה אותם, בבחינת: 'אורייתא מכרזת קמיהו עד מתי פתיים תאהבו פתי' (זהר שמיני ל"ו, אחרי נ"ח, נשא קב"ו): כי באמת התורה מכרזת וצווקת ומוכיחה תמיד, כמו שכתוב (משלי א): 'בראש המיתות תקרא וכו' עד מתי פתיים תאהבו' וכו'. רק שאינו שומע קול הפרוץ של התורה, מחמת ההסתרות הנ"ל. ומאחר שנתגלו ונחזרו ההסתרות ונעשה מהם תורה, על ידי הדעת כנ"ל, אזי תכף כשנעשה מהם תורה, התורה בעצמה מוכיחה אותם "עד מתי פתיים" וכו' כנ"ל:

⁵ מוהר"ת בלק"ה ק"ש (הלכה ה אות י) מביא מדרש (איכא ה' כא) שחז"ל עמדו על הסתירה בין הפסוק "שובו אלי ואשובה" (מלאכי ג) ובין הפסוק "השיבנו וכו' ונשובה". וביארו שזה ויכוח בין כנ"ל להקב"ה. אבל מוהר"ת מבאר שבאמת אין מחלוקת רק אי הבנה, כי באמת הקב"ה כל כוונתו שנצטק "השיבנו אליך", אבל ישראל לא מבינים כוונתו, ומבינים כפשוטו שמתנה שיבתו בזה שישראל ישובו תחילה. וצ"ע מברכות לג. ונדה טז: שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

ואולי הכוונה שישראל טוענים עפ"י קדושתין ל: שבכל יום יצה"ר מתגבר ומתחדש וא"א לנו להתגבר עליו אלא ע"י עזרתו של הקב"ה, שנאמר ה' לא יעזבנו בידו. והקב"ה אומר אתם שובו בכל יכולתכם, כדי שאני רק אהיה רק בבחי' (שבת צג). מסייע אין בו ממש, ואזי ואשובה.

ועיין עבודה זרה ה. תנו רבנן, מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה. אמר להם משה לישראל כפוי טובה בני כפוי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל "מי יתן והיה לבבם זה להם" היה להם לומר תן לנו אתה וכו'. ומהרש"א שם כתב גם שאמרו הכל בידי שמים

וצ"ע אולי כיון שאדם רוצה ומשתדל נחשב הקב"ה רק כמסייע שאין בו ממש/ו. ו' ולזה כוון דוד המלך שהתפלל "בקש עבדך", פירוש שתייע לעבדך שלא אתעה עד שאשכח קולך.

עיין תורה נו אות ג' שהתורה מכרזת תמיד וכשיש לאדם הסתרה אחת, עדיין שומע את קולה, אבל כשמזקין בחטאיו ונסתר ממנו גם שיש לו הסתרה, אזי נסתרת ממנו הכרזת התורה, וזה הכוונה כאן ששוכח את הקול, דהיינו אחרי זמן שלא שמע את הקול נשכח ממנו. ועל זה ביקש דוד המלך, שלא יניח לו הקב"ה להזקין בחטאיו עד שתיהיה לו הסתרה בתוך ההסתרה. **כי כשח"ו כשחס ושלום האדם נזקן בחטאים קשה מאוד לבקשו, כי כבר שכח את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה** מבואר כאן שגם כשהזקין בחטאיו עדיין התורה מכרזת וקוראת לו לשוב. **ע"כ צריך האדם לבקש מהש"י, שימחר הש"י לבקשו להחזירו אליו, כל זמן שלא שכח עדיין לגמרי את קול התורה והמצוות"י כנ"ל.**

וזהו מה שבקש דוד המלך ע"ה בקש עבדך כי מצוותיך"י לא שכחתי כנ"ל :

אולי אפ"ל שדייקא דוד המלך ידע לבקש זאת, כי היה רגיל בפילולת ורגיל לשמוע את הקול קורא לו לשוב, להבדיל משאול המלך, שאע"פ שהיה צדיק עצום ועד שנעשה מלך לא היה בו שום חטא,²¹ אעפ"כ דייקא זה גרם שאינו רגיל בתשובה ולא רגיל לשמוע את הקול קורא לו לשוב, לכן כשחטא לא שב מיד וגם לא ביקש מהקב"ה בקש עבדך וכו' עד שהזקין בחטאו, ורק המיתה במלחמה כיפרה לו, וכמו שאמר לו שמואל כשהעלתה אותו בעלת האוב מחר אתה עמי במחיצתי/י.²²

עד כאן ביאור חברותא לתורה רו

חוץ מיראת שמים מ"מ פשיטא דביד הקב"ה להטות לב בני אדם לטובה, דכמה כתובים מורים ע"ז, וכמ"ש לעיל וקאמר דמשה לא רמזה כו' דכתיב ולא נתן לכם לב לדעת וכו' דהיינו שרמזה להם שיש ביד הקב"ה לתת ולהטות לבם לטובה, והם כפויי טובה ולא שאלו לו על כך או. וטעם שקראם כפויי טובה לתוס' לא רצו להכיר טובה. ומחרש"א פי' שלא חשבו שזו טובה שיהיה להם יראת שמים. וכמו אדה"ר שלא חשב שהאשה שקבל טובה לו.

עכ"פ אפשר וחיבב אדם לבקש יראת שמים ואזי מקבל יותר סיעתא דשמיא לכך וכמ"ש (יומא לח): הבא ליטרה מסייעין אותו. ובמכות י: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. כמבואר במהרש"א ברכות י. (ד"ה חטאים) ועי"ש שלא רק אדם על עצמו יכול לבקש יראה אלא גם אדם על חבריו. וכמו שברוריה אמרה לר"מ ע"ש.

²⁰ **אבל עיין שבת צג.** שנים שעשאוה, כגון שאחד יכול לבדו ואחד לא יכול לבדו, זה שאינו יכול פטור, כי המסייע למי שיכול אין בו ממש. ולכאורה הקב"ה כל יכול והאדם לא יכול להתגבר על היצה"ר לבדו, נמצא שהאדם רק מסייע ואין בו ממש. אבל באמת זה מצד ההתגברות על היצה"ר אבל מצד הכבוד שמים שמעלה המצווה, הקב"ה לבדו לא יכול, דאין זה כבוד מי שמכבד את עצמו, דאין כבוד אלא ע"י בחירה של אדם, ודייקא מהרחוקים וכמ"ש אבית תהלה מגושי עפר קרוצי חומר, וכן בלשון חז"ל הקב"ה הוא הנקרא מסייע ועוזר, וכמבואר בקדושין ל: בכל יום מתגבר היצה"ר על האדם ואלמלא שהקב"ה עוזרו אין יכול לו. ואחז"ל (יומא לח) הבא ליטרה מסייעין אותו, נמצא שקיום המצוות נידון כשניהם לא יכולים לבדם, ושניהם חייבים. ועל כן אע"פ שאנו מבקשים סיוע מהקב"ה נחשב גם עשייה שלנו. אלא שעדין צ"ע בשלמא הסיוע שתמיד יש לנו כנ"ל בקדושין ל: נחשב כחצי חצי, אבל כשאנו מבקשים עוד סיוע, כגון כאן שדוד המלך שמבקש "בקש עבדך" יותר ממה שאתה תמיד מבקש, נמצא שהרוב נעשה על ידי הקב"ה והמיעוט בטל ברוב. וצ"ל שלא שייך ביטול כי באמת עיקר המצווה היא הכבוד שמים שעולה ממנה ואילו ההתגברות על היצה"ר היא סילוק המונע, ואע"פ שגם הכנעת היצה"ר היא מצווה עדיין העיקר הוא המעשה אדם, והוא הנחשב למעמיד, ולא בטל אפילו באלף.

²¹ **עיין מרפסין איגרי דברים ג'** כג אות יד. שתרצו שהבקשה מהקב"ה היא רק שיסיר את מה שמפריע לנו ולא שיטה לבנו ממש. ובשם החרושי הר"מ שכל תפילות בני אדם בידי שמים לא להענות להם, חוץ מהמתפלל על יראת שמים שאז כביכול מוכרח הקב"ה להענות לבקשתו, לסייע לו. והכוונה כדברי מהרש"א הנ"ל.

²⁰ מתרצו - והמצות

²¹ מתרצו - מצותיך

²² **עיין יומא דף כב:** "בן שנה שאול במלכו" (שמואל א יג א) אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה. אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה, אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש. הדר חזא סיוטא בחלמיה, אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל. אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי.

²³ **עירובין דף נג:** דוד דגלי מסכתא כתיב ביה יראני וישמחו שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (שמואל א יד מז) (אל כל) ובלבל אשר יפנה [ונד]. ירשיע ואמר רבי יוחנן מנין שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון שנאמר מחר אתה ובניך עמי עמי במחיצתי